บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยใช้กิจกรรมชุมนุมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมานจังหวัดร้อยเอ็ดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ 1) กิจกรรมแนะแนว2) กิจกรรมนักเรียนซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งที่จะนำมาใช้ตามสภาพโดยใช้กิจกรรมชุมนุมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้เรียบเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. แนวทางการจัดกิจกรรมชุมนุม
4. การส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน
5. การวิจัยและพัฒนา
6. การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านและการหาประสิทธิภาพ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
   - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1 .กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 : 20)

1.1 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

แนวการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายตามของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ถือว่า เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ดังแผนภาพที่ 1

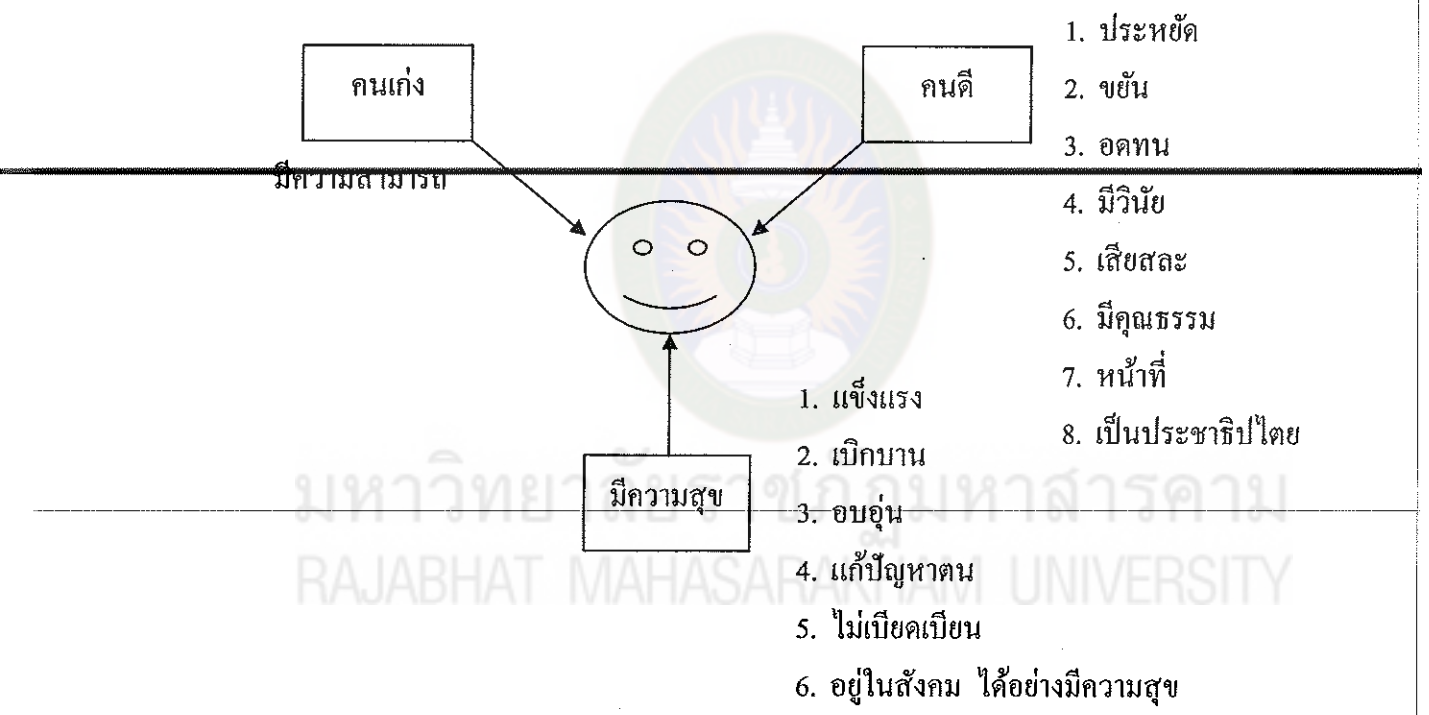

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 แนวการจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

1.2 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2.1 กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ

1.2.2 รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

1.2.3 พัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญา อารมณ์ และสติปัญญา

1.2.4 มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต

1.2.5 สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

1.2.6 ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์

1.2.7 ส่งเสริมให้รู้จัก และเข้าใจตนเองปรับตัว และปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.3. เป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.3.1 ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายเกิดความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวาง

1.3.2 ผู้เรียนค้นพบความสนใจความถนัดและพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

1.3.3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพ

1.3.4 ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรม

1.3.5 ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคม และประเทศชาติ

1.4. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการจัดดังนี้

1.4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

1.4.2 จัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.4.3 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ฝึกให้คิดวิเคราะห์สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

1.4.4 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

1.4.5 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา

1.4.6 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา

1.4.7 ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.4.8 มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินของการผ่านช่วงชั้นเรียน

1.5. ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
   2.1 กิจกรรมชุมนุม
   2.2 กิจกรรมลูกเสือเนตรนารียุวกาชาด
3. กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

1.5.1 กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างภาวะทางอารมณ์การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีซึ่งผู้สอนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตร่วมกับผู้ปกครองนักเรียนทั้งด้านการเรียน การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกภายนอกและการมีงานทำ

1.5.2 กิจกรรมนักเรียน

1) กิจกรรมพัฒนาตามความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเองและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัยกฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งการะบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติยุวกาชาด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.6. รายละเอียดตารางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

รายละเอียดตารางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนจตุรพักตรพิมาน

ระดับชั้น	กิจกรรม	จำนวนชม./สัปดาห์
ป.1-3	1. ลูกเสือ - ยุวกาชาด	1
	2. กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมชุมนุม)	1
	3. กิจกรรมแนะแนว	1
ป.4-6	1. กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมชุมนุม)	1
	2. กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด	1
	2. กิจกรรมแนะแนว	1

1.7 การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน

การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน รายละเอียดดังแผนภาพที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

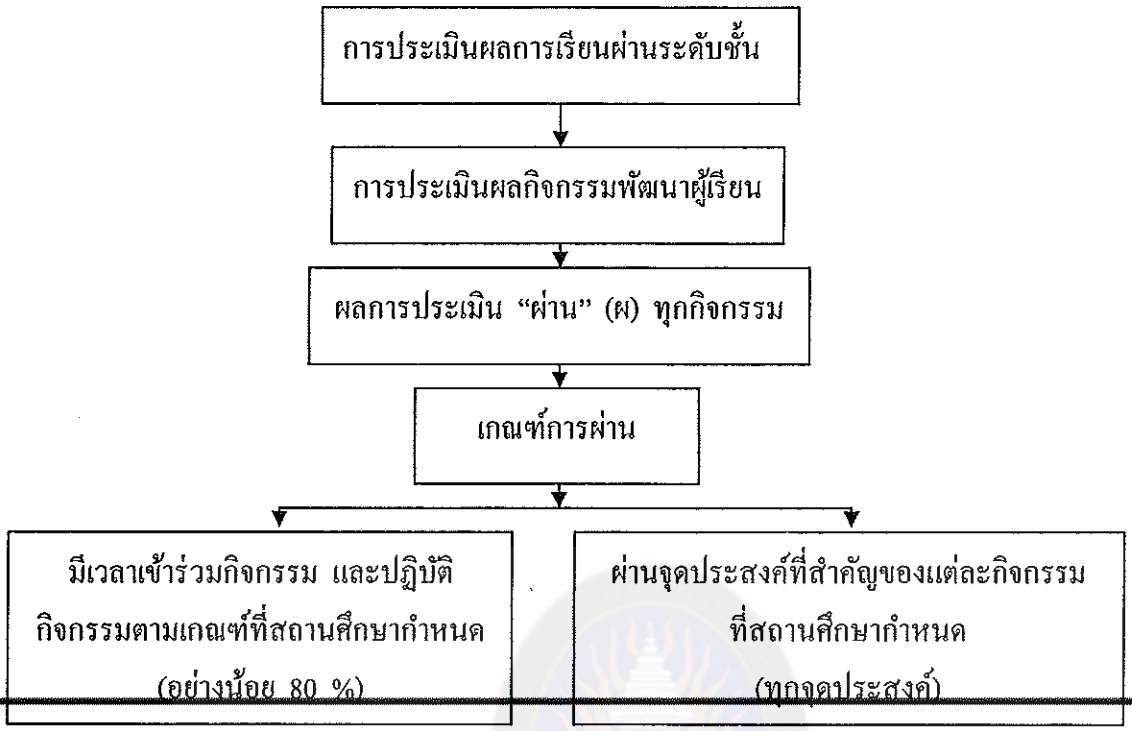

แผนภาพที่ 2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

ความหมายจากภาพประกอบการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

1. ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและผลการปฏิบัติด้วยวิธีที่หลากหลายตามสภาพจริง

2. ตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนอย่างน้อย 80 %

3. ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนปีละ 1 ครั้งและควรมีการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไข

4. ในกรณีที่ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และมีเวลาเรียนครบตามเกณฑ์คืออย่างน้อย 80% ให้ผลเป็น "ผ่าน" (ผ) หากบกพร่องเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งหรือทั้งสองเกณฑ์จะ "ไม่ผ่าน" (มผ.) อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องซ่อมเสริมข้อบกพร่องให้ผ่านเกณฑ์ก่อนจึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านกิจกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.8. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านระดับชั้น

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นเป็นการประเมินสรุปผลการผ่านกิจกรรมตลอดช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อนำผลไปพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้นโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาส่งผลการประเมินทั้ง 3 กิจกรรม ให้แก่หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวบรวมสรุปส่งกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการให้ความเห็นชอบ

3. เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสิน และอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านระดับชั้นต่อไป

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 1) ได้กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคลทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง และยั่งยืน

ทวีบุญรัตนะ (2546 : 8)ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเดิมเรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งมีผู้ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรแตกต่างกันออกไปเช่นกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนอกชั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 6) และคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ(2545 : 3) โดยได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
BANSOMDEJCHAOPHRAYA RAJABHAT UNIVERSITY

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่สามารถเลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการที่หลากหลายซึ่งการพัฒนาที่สำคัญได้แก่การพัฒนาองค์รวมถึงความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกายสติปัญญาอารมณ์ และสังคมโดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่สนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ศีลธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จัก และเข้าใจตนเองสร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความถนัดความสามารถของผู้เรียนมุ่งส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ประสบการณ์ความรู้ให้แก่นักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้กำหนดไว้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีก่อให้เกิดผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่ามีความสุขบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง และยั่งยืน

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมโดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษาวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติตามแผนการทำงานเป็นกลุ่มและประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อมความต้องการและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามดุลยพินิจของสถานศึกษา

2.3 เป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3) ได้กล่าวว่า เป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเกิดความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. ผู้ศึกษาค้นพบความสนใจความถนัดและพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมองเห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเอง

3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าถึงองค์ความรู้ต่างๆสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบสัมมาชีพ

4. ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรม

5. ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 3) ได้กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนเป็นเรื่องของนักเรียนแต่สถานศึกษาจะปฏิเสธความรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านนี้ไม่ได้ สถานศึกษาควรมีบทบาทเข้าร่วมในการดำเนินการวางระเบียบกฎเกณฑ์การดำเนินงานร่วมกับนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน

3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์การวิเคราะห์ สร้างจินตนาการที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์ชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับกิจกรรม

6. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่ และงานประจำ โดยคำนึงความปลอดภัย

8. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์การทั้งภาครัฐ เอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

9. มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยถือว่าเกณฑ์การประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติชัดเจนเป็นรูปธรรม

2. จัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความถนัดความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฝึกให้คิดวิเคราะห์สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

6. มีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ เช่น

6.1 ส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

6.2 ช่วยในการปรับตัวของเด็ก

6.3 ส่งเสริมประชาธิปไตย

6.4 ส่งเสริมคุณภาพการเป็นผู้นำและการให้ความร่วมมือ

6.5 ทำให้มีคุณลักษณะส่วนตัวดีขึ้นเช่นมีความมั่นใจในตนเองความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพิ่มเติมกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ ครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์ กิจกรรมที่จัดต้องเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียนและมีการประเมินผลอย่างหลากหลาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.5 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ประภาพรรณสุวรรณศุข (2537 : 608) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความถนัดความต้องการ และความสามารถของนักเรียน นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่นักเรียนสนใจได้อย่างเสรี

2. เพื่อช่วยให้ความมุ่งหมายทางการศึกษาบรรลุสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างและพลังงานไปในทางที่เกิดประโยชน์

4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพราะได้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมากขึ้นนอกจากการเรียนในห้องเรียน

5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคมการที่นักเรียนต้องทำงานร่วมกัน นักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับสังคมไปด้วย

6. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนเนื่องจากครูจะต้องเป็นที่ปรึกษาดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียนจะเพิ่มมากขึ้น

7. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

8. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนเอง การที่นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มได้นั้นสมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมมือกันเป็นอย่างดี

9. เพื่อฝึกให้นักเรียนได้อยู่ร่วมกันราบรื่นในวงสังคมประชาธิปไตย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ความคิด ฝึกให้มีวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมและระเบียบของโรงเรียน ฝึกให้เกิดความสามัคคีรักหมู่คณะ ฝึกความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกายสติปัญญาอารมณ์และสังคม

2. พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพโดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3. เข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัด และความสนใจของตนเองจากวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สรุปได้ว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

พัฒนาการของนักเรียนทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์สังคม จิตใจ และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ตามความต้องการ ความสนใจของนักเรียนตลอดจนส่งเสริมความมีระเบียบวินัย และปลูกฝังประชาธิปไตยเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.6 การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 12-14) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

1.1 ผู้รับผิดชอบกิจกรรมประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมโดยประเมินจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรม และผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง

1.2 ผู้รับผิดชอบกิจกรรมตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่

1.3 ในกรณีที่มีกิจกรรมใดต้องใช้เวลาปฏิบัติตลอดปี เมื่อสิ้นภาคเรียนแรก ผู้รับผิดชอบกิจกรรมควรจัดให้มีการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อสรุปความก้าวหน้า และสภาพของการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพและรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบโดยทำการประเมินตามจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมและนำผลการประเมินนั้นไปรวมกับผลการประเมินในภาคเรียนที่สองเพื่อตัดสินผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

1.4 ตัดสินให้ผู้เรียนที่ผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องซ่อมเสริมข้อบกพร่องให้ผ่านเกณฑ์ก่อน จึงจะให้รับการตัดสินให้ผ่านกิจกรรม

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นเป็นการประเมินสรุปผลการผ่านกิจกรรมตลอดช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำผลไปพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

2.1 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนทุกคนตลอดช่วงชั้น

2.2 ผู้รับผิดชอบสรุป และประเมินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
SUANSUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วิทยานิพนธ์ งานวิจัย

2.3 นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการเพื่อให้ความเห็นชอบ

2.4 เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสินและอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นต่อไป

3. การตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบถ้วนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับพิจารณาตัดสินให้ผ่านช่วงชั้นการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การประเมินผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม และผู้เกี่ยวข้องดำเนินการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมโดยรวบรวมจากการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรม และตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการปฏิบัติกิจกรรม

3.2 การตัดสินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ประเมิน และตัดสินเป็นรายกิจกรรม โดยพิจารณาผลการประเมินตามจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมกับเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมแล้วตัดสินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3.3 การแจ้งผลการประเมิน ในการประเมินให้ระดับผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามแนวทางที่สถานศึกษากำหนด เมื่อได้ระดับผลการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมแล้ว ควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบโดยเร็ว และให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินทำการซ่อมเสริมให้ผ่านทุก ๆ กิจกรรมในคณะเดียวกันให้แจ้งผลการประเมินให้ฝ่ายทะเบียนของสถานศึกษาบันทึกผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนแต่ละคนสะสมไว้เป็นหลักฐาน

3.4 การสรุปการประเมินผ่านช่วงชั้น เมื่อจบช่วงชั้นนายทะเบียนจะรวบรวมผลการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนแต่ละคนตลอดช่วงชั้น ผู้เรียนที่มีผลการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จะได้รับการพิจารณาให้ผ่านช่วงชั้นร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานการผ่านช่วงชั้นอื่นๆผู้เรียนที่มีผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

216688

ครบตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อไปให้ครบตามเกณฑ์จึงจะได้รับการพิจารณาให้ผ่านช่วงชั้น

สรุปได้ว่า มีการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายกิจกรรมการประเมินกิจกรรมผู้เรียนผ่านช่วงชั้น และการตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งทั้งหมดจะเป็นขั้นตอนการประเมินที่ต่อเนื่องกันและถ้าผู้เรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดและไม่ปฏิบัติกิจกรรมตามข้อตกลงในแต่ละกิจกรรมแล้วนั้นจะมีผลในการตัดสินการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งผู้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินต้องทำการซ่อมเสริมให้ผ่านทุกๆกิจกรรมก่อนจึงจะได้รับพิจารณาให้ผ่านช่วงชั้นร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานการผ่านช่วงชั้นอื่น ๆ

3. แนวทางการจัดกิจกรรมชุมนุม

3.1 ความหมายการจัดกิจกรรมชุมนุม

สุขพัชรา ซื้มเจริญ (2545 : 25) ได้กล่าวว่า กิจกรรมชุมนุมเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเองและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพตลอดจนการพัฒนาของสังคมและปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

ปวีณา ประวิง (2544 : 5) ได้กล่าวว่ากิจกรรมชุมนุมเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งอยู่ในกิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมในหลักสูตร และไม่บังคับให้นักเรียนต้องเข้าร่วมแต่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น

ประภาพรรณสุวรรณศุข (2537 : 610) ได้กล่าวว่า กิจกรรมชุมนุมแบ่งออกได้ในลักษณะต่าง ๆ กันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของสถาบันเช่นการแบ่งชุมนุมตามลักษณะเนื้อหาวิชา และการแบ่งชุมนุมตามกลุ่มวิชาเป็นต้นกิจกรรมชุมนุมที่ทางโรงเรียนส่วนใหญ่นิยมจัดขึ้น ได้แก่ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ชุมนุมคณิตศาสตร์ชุมนุมอนุรักษ์ธรรมชาติ ชุมนุมรักษ์ภาษาชุมนุมดนตรี ชุมนุมจิตกรน้อยชุมนุมคหกรรม

สรุปได้ว่า กิจกรรมชุมนุมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความถนัด ความสนใจของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ และเพิ่มเติมความรู้นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนและเป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นตามความสนใจของนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมมี ดังนี้

1. พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านความคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ทั้งวิชาการ และวิชาชีพตามศักยภาพ

2. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

3. มีสุขภาพ และบุคลิกภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจที่ดี

4. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

5. มีมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย

จากวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมนำไปสู่จุดมุ่งหมายของกิจกรรมชุมนุม

ปวีณา ประวิง(2544 : 5-6) ได้กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมมีดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. เพื่อช่วยให้ความมุ่งหมายทางการศึกษาบรรลุผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้นความมุ่งหมายที่สมบูรณ์นั้นประกอบไปด้วย พุทธิพิสัยจิตพิสัยและทักษะพิสัย ส่งเสริมได้ในชั้นเรียนแต่ทางด้านจิตพิสัยในชั้นเรียนยังส่งเสริมได้น้อยมาก การจัดตั้งชุมนุมขึ้นก็จะช่วยพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่าง และพลังงานให้เกิดประโยชน์

4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้กว้างยิ่งขึ้น

5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคม การที่นักเรียนต้องทำงานร่วมกัน นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ และการปรับตัวเข้ากับสังคมไปด้วย

6. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน

7. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

8. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนเองเพื่อฝึกให้นักเรียนได้อยู่ด้วยกันโดยราบรื่น ในวงสังคมประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครราม
RAJABHAT MAHANAKHAM UNIVERSITY

3.3 หลักการจัดกิจกรรมชุมนุม

จิราภรณ์ขันธพิน (2545 : 10) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมมีดังนี้

1. ควรได้รับการจัดให้อยู่ในชั่วโมงเรียนตามตารางเรียน
2. ควรจัดโปรแกรมให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกได้เองอย่างเหมาะสม โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ
3. ควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
4. การรับนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมควรเป็นไปอย่างประชาธิปไตย
5. นักเรียนได้รับประสบการณ์ทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
6. การจัดกิจกรรมควรจัดในโรงเรียน
7. ควรมีการประเมินจุดประสงค์กิจกรรมบ่อย ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมมี ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ปรึกษา
2. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
3. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามสาระที่กำหนดนอกเหนือจากการเรียนการสอน
4. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
5. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา หรือท้องถิ่น

ทวีบุญ รัตนะ(2546 : 15) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า

1. จำนวน ชนิดและประเภทของกิจกรรมในโรงเรียนควรเป็นไปตามความต้องการของนักเรียนไม่นำแบบอย่างมาจากโรงเรียนอื่น
2. ต้องมีวิธีการจัดไม่ให้นักเรียนคนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไปเพราะจะทำให้เสียผลการเรียน และตัดโอกาสคนอื่น
3. ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยเสียค่าบำรุงน้อยที่สุด
4. อยู่ในความควบคุมของโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา RAJABHAT PHRANAKORNSRIAYUTTHAYA UNIVERSITY

สรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมชุมนุมเป็นการเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางเพราะมีการจัดกิจกรรมที่สนองต่อความสนใจนักเรียนมีส่วนในการเสนอความคิดและมีการจัดกิจกรรมให้ตรงกับความสามารถของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน

4.1. ความสำคัญและคุณค่าในการพัฒนานิสัยรักการอ่าน

การอ่านเป็นกลไกหลักสำคัญในการเสริมสร้างความรู้เพราะการอ่านทำให้มนุษย์เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และสนองความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์มีการพัฒนาทางด้านความคิดโดยบูรณาการภูมิปัญญาพัฒนาการศึกษาพัฒนาอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถช่วยประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้เพราะประชาชนมีนิสัยรักอ่านการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายท่านดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 11) กล่าวว่า "การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโตและจนกระทั่งถึงวัยชราการอ่านทำให้ทราบข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีตลอดเวลาทำให้ผู้อ่านมีความรู้มีความสุขมีความหวังและมีความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน"

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเองคือการพัฒนาการศึกษาพัฒนาอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และสนองความอยากรู้อยากเห็นนอกจากนั้นการที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถซึ่งความรู้ต่างๆก็ได้มาจากการอ่านนั้นเองซึ่งมีผู้กล่าวถึงการอ่านไว้หลายท่านดังนี้

เกรย์ (Gray, 1984, pp. 10 – 11) อ้างถึงใน ปาริชาติ แผงบุดดา, 2553 กล่าวว่าการอ่านคือการเข้าใจของผู้เขียนและของสิ่งพิมพ์นั้นจับแนวความคิดจากกลุ่มคำและความหมายต่าง ๆ จากกลุ่มคำนั้นซึ่งเกรย์ (Gray) ย้ำว่าการอ่านเป็นกระบวนการ 4 ระดับคือ

ขั้นที่ 1 การรับรู้

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจความคิดรวบยอด

ขั้นที่ 3 การตัดสินใจการคิดหาเหตุผล

ขั้นที่ 4 การนำความคิดใหม่ที่ได้รับมาผสมเข้ากับความรู้ที่มีอยู่

ทั้ง 4 ขั้นนี้การอ่านตามลำดับขั้นนั้นจะช่วยให้ผู้อ่านมีแนวคิดใหม่เกิดขึ้นจากประสบการณ์เดิมความรู้เดิมที่มีอยู่รวมเข้ากับความรู้ใหม่ที่จะทำให้เกิดเป็นกระบวนการคิดใหม่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะอ่านตามกระบวนการทั้ง 4 ขั้นแล้วก็ตามแต่ความรู้ที่ได้รับอาจจะได้รับไม่เท่ากันเพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความสามารถในการอ่านไม่เท่ากัน

สแตรง (Strang. 1984 : 6 ; อ้างถึงใน ปาริชาติ แผงบุดดา. 2553) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการอ่านไว้ว่าการอ่านคือแบบแห่งความรู้การศึกษาทุกอย่างอาศัยการอ่านสภาพในปัจจุบันในชีวิตจริงต้องใช้การอ่านจึงจะอยู่ในสังคมอย่างมีความทัดเทียมและย้ำว่ายิ่งอ่านมากก็ยิ่งรู้มาก

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2544 : 14) กล่าวว่า "การอ่าน" เป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ช่วยให้ได้รับความบันเทิงและเกิดการสร้างสรรค์จรรโลงใจใฝ่สัมฤทธิ์การอ่านเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัยหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการกล่าวไว้ในหนังสือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยเล่ม 2 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 1) ในส่วนของคำนำดังนี้ "การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือไม่นั้นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการอ่านผู้ที่อ่านได้คล่องแคล่วเข้าใจเรื่องที่อ่านจับใจความได้และอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะประสบความสำเร็จในการเรียนที่ลึกซึ้งนอกจากนั้นการอ่านยังช่วยส่งเสริมความรู้ความคิดได้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น...."

อัจฉรา ชีวพันธุ์ (2546 : 48-49) กล่าวไว้ดังนี้ "การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลในการแสวงหาความรู้การอ่านเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้บุคคลในทุกอาชีพและทุกสาขาวิชาการพัฒนาให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านมีความสนใจใฝ่หาความรู้รู้จักแสวงหาความรู้และติดตามความเจริญก้าวหน้าในสรรพวิทยาการเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม"

คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 188) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความได้ดังนี้ "การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้และพัฒนาชีวิตซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิตการอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ"

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ดร. สิริ กรมณีรินทร์ กล่าวไว้ในหนังสือปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีในมงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4) ถึงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีไว้ดังนี้ "ทรงเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งสำหรับครูอาจารย์เด็กและเยาวชนไทยครบถ้วนทุกด้านอันเนื่องมาจากการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตกอปรทั้งพระวิริยะอุตสาหะและพระวินัยในการจัดแบ่งเวลาจึงเป็นเหตุผลที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีทรงมีพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถ"

น.พ. เกษม วัฒนชัย องคมนตรีในฐานะประธานโครงการ "รวมพลังรักการอ่านแก้วิกฤตคนไทยไม่รักหนังสือ" (เกษม วัฒนชัย และคณะ. 2546 : 1) กล่าวว่า "จุดดีของการอ่านหนังสืออยู่ที่ทำให้เกิดสมาธิมีการนำเสนอวิธีคิดอย่างมีระบบเท่านั้นยังไม่พอหนังสือยังก่อให้เกิดคุณค่าด้านชีวิตเช่นการอ่านวรรณกรรมทำให้จิตใจเราได้รับสุนทรียภาพได้งดงาม"

เอกสารสรุปผลการดำเนินงานมหกรรมรักการอ่านสานสู่ฝัน 4 ภูมิภาค (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12) ได้นำเสนอแนวคิดด้านการอ่านของบุคคลสำคัญหลายท่านไว้ดังนี้ฯพณฯนายกรัฐมนตรี

ดร. กษมาวรวรรณ ณ อยุธยา (2547 : 12) กล่าวว่า "หนังสือนิทานเป็นหนังสือที่อ่านไม่รู้จักเบื่อแม่จะมีนิทานเล่าให้ฟังทุกคืนเป็นนิทานภาษาอังกฤษบ้างภาษาไทยบ้างตอนเล็กๆชอบอ่านหนังสือจ้อนและแดงอ่านบ่อยมากจนหนังสือขาดเป็นหนังสือที่อ่านได้ไม่รู้จักเบื่อเพราะเป็นแนวนิยายผจญภัยเพราะเป็นผู้หญิงอยู่กับบ้านไม่มีโอกาสไปท่องเที่ยวผจญภัยที่ไหนเลยเป็นหนังสือที่ชอบมากตอนเด็กเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะอ่านหนังสือตลอดเวลามีหลายเล่มที่อ่านแล้วรู้สึกสนุกแต่มีบางเล่มที่กลับไปอ่านหลายครั้งเพราะว่าให้แง่คิดให้ความจรรโลงใจ"

นอกจากนี้รัฐบุรุษนักปราชญ์นักวิทยาศาสตร์นักอุตสาหกรรมในระดับที่รู้จักกันทั่วโลกหลายท่านที่สร้างพลังสมองของเขาด้วยการอ่านเช่นเด็กชาวไร่ชื่อแอบบราฮัมลินคอล์น (Abraham Lincoln) ใช้เวลาหลังผ่าฟืนอ่านตำรากฎหมายใต้แสงเทียนด้วยความรู้ที่ได้จากการอ่านเขาพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาแอนดรูว์คาร์เนกี (Andrew Carnegie) มหาเศรษฐีอุตสาหกรรมเหล็กเริ่มพัฒนาตนเองตั้งแต่เยาว์วัยด้วยการอ่านขณะที่เป็นเด็กลูกจ้างในโรงงานเขาอุตส่าห์เดินฝ่าความหนาวหลังจากเลิกงานไปยืมหนังสือจากห้องสมุดประชาชนมาอ่านเมื่อเป็นเศรษฐีขึ้นแล้วเขาได้บริจาคเงินจำนวนมากเพื่อทำนุบำรุงกิจกรรมห้องสมุดประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 15)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิ การกล่าวไว้ในหนังสือแปลแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนของสหราชอาณาจักร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 31) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่าคุณค่าของการอ่านมีกว้างไกลควบคู่ไปกับประโยชน์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับจากการอ่านหนังสือเพราะการอ่านนำมาซึ่งประโยชน์ทางสังคมหลายประการประชาชนจะเป็นพลเมืองดีของสังคมหากพวกเขามีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารเผยแผ่ ของรัฐบาลประชาชนจะเป็นผู้บริโภคที่รับทราบข้อมูลเป็นอย่างดี

ไพรพรรณ อินทนิล (2546 : 7–9) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ 4 ข้อดังนี้

1. การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบันเพราะการอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บุคคลนั้นรู้สึกตนเองว่าไร้ศักดิ์ศรีไม่สามารถร่วมพูดคุยเรื่องต่างๆกับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้เพราะการอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา

3. การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมเพราะการอ่านช่วยพัฒนาความคิดสติปัญญาจริยธรรมศีลธรรมและเชาว์ปัญญาได้อย่างดีรู้จักนำมาพัฒนาตนเองทั้งสติปัญญาและจิตใจ

4. การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียดได้เพราะการอ่านหนังสือที่ตนชอบจะช่วยลดความเครียดได้

สรุปได้ว่า "การอ่าน" มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านนำมาพัฒนาตนเองในทุกๆด้านซึ่งสามารถสร้างให้ผู้มีนิสัยรักการอ่านเป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมอันเป็นทั้งทุนทางปัญญาทุนทางสังคมซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าตลอดไปเนื่องจากประชากรของประเทศมีคุณภาพ

จากการให้ความสำคัญของการอ่านดังกล่าวข้างต้นจึงมีการรณรงค์จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านขึ้นทั้งในหน่วยงานราชการหน่วยงานเอกชนและมูลนิธิต่างๆจึงมีผู้ให้คำจำกัดความและแสดงความคิดเห็นของการมีนิสัยรักการอ่านดังนี้

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2544 : 41-42) กล่าวถึงการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านไว้ว่านิสัยรักการอ่านไม่อาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติจำเป็นจะต้องสร้างขึ้นมาการสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในตัวคนนั้นมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการปลูกต้นไม้กล่าวคือคนคือต้นไม้ที่ต้องการปลูกนิสัยรักการอ่านคือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นดังนั้น "การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน" ต้องเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ โดยการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆในการอ่านให้แก่เด็กเสียก่อนด้วยการให้

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอส่งเสริมร่างกายและสติปัญญาให้พัฒนาไปตามลำดับพร้อมกับการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีความสนใจกระหายใคร่อ่านและเมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียนอ่านจึงสามารถสอนอ่านจนสามารถอ่านเองได้ซึ่งการสอนอ่านนั้นจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุประมาณ 4 ขวบขึ้นไปหลังจากที่เด็กสามารถอ่านหนังสือเองได้ผู้เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจะต้องดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนทุกวิถีทางอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กสนใจการอ่านมากยิ่งขึ้นและเมื่อพบสิ่งกีดขวางความสามารถและความสนใจของเด็กจะต้องกำจัดให้หมดไปพร้อมกับให้กำลังใจให้มีนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นแก่เด็กนั่นหมายถึงว่าได้รับผลแห่งการปลูกฝังครั้งนี้แล้วหลังจากได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้วควรสนับสนุนให้มีนิสัยรักการอ่านให้คงอยู่ตลอดไปต้นไม้แห่งการอ่านจึงจะเจริญงอกงามยิ่งขึ้นบ้านหรือครอบครัวเป็นแหล่งที่สำคัญในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กมีคนไทยจำนวนมากที่รักการอ่านโดยได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจมาจากพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและเห็นความสำคัญของการอ่านต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ปราณี รัตนัง (2541 : 10) กล่าวว่านิสัยรักการอ่านหมายถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการอ่านที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานานจนกระทั่งสภาพจิตใจเกิดความสนใจที่จะอ่านจิตใจจะถูกกระตุ้นให้อยากอ่านชอบที่จะอ่านและแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรมเช่นการใช้เวลาว่างในการอ่านลักษณะการอ่านรู้จักเลือกหนังสืออ่านมีสมาธิในการอ่านมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านเป็นต้นนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ดีงามเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันจำเป็นจะต้องอาศัยการอ่านการค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจดังนั้นเยาวชนควรจะได้รับการสนับสนุนให้สนใจอ่านหนังสือเพื่อให้มีนิสัยรักการอ่านเพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองต่อไปในอนาคตซึ่งเป็นภารกิจที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องการส่งเสริมการอ่านจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กซึ่งสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็ก

พูลสุข ไพศาล (2539 : 11 – 12) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนไทยขาดนิสัยรักการอ่านพอสรุปได้ดังนี้

1. ไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้การอ่านไม่พึ่งพาการอ่านเพื่อประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตเขาเหล่านั้นเห็นว่าถึงไม่อ่านก็อยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขไม่รู้จะอ่านไปทำไม

2. ปัญหาการอ่านเช่นอ่านไม่ออกอ่านไม่แตกฉานอ่านแล้วจับใจความไม่เป็น

3. วัสดุสำหรับอ่านมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการและขาดการเผยแพร่รูปเล่มไม่น่าสนใจขาดคุณภาพบางเล่มมีราคาแพง

4. ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านควรปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านตั้งแต่ยังอายุน้อย ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองโดยตรง

5. ความบกพร่องทางร่างกายซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถในการอ่าน

6. ความสามารถทางสมอง

7. ความพร้อมที่จะเรียนอ่าน

8. สภาพอารมณ์ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์เช่นความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาชีวิตจึงขาดสมาธิในการอ่าน

9. สภาพเศรษฐกิจคนไทยส่วนใหญ่มีฐานะยากจนหาเช้ากินค่ำจึงไม่อาจซื้อหนังสือที่มีคุณค่าแต่ราคาแพงได้

10. อิทธิพลจากสื่ออื่นๆเช่นวิทยุโทรทัศน์แถบบันทึกเสียงวีดีทัศน์และโทรทัศน์เคเบิ้ลนั้นที่เป็นต้นเนื่องจากเป็นสื่อที่ชวนสนุกสนานน่าสนใจและได้รับการพัฒนามากขึ้น

จากปัญหาทั้ง 10 ประการนี้กระทรวงศึกษาธิการกล่าวไว้ในหนังสือการดำเนินงานศูนย์พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านโรงเรียนประถมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 ก : 70) ซึ่งเป็นการบอกเหตุผลว่า "ทำไมต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน"

1. การอ่านมิใช่ทักษะที่เกิดเองตามธรรมชาติเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องสร้างขึ้นเพื่อเกิดการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้ด้วยตัวหนังสือในภาษาแต่ละภาษา (บางประเทศไม่มีตัวหนังสือต้องอาศัยตัวหนังสือจากชนชาติอื่น) ต้องเรียนจึงจะรู้จักตัวอักษรรู้จักการอ่านคำเขียนคำที่ตีพิมพ์สำหรับบางคนการอ่านเป็นสิ่งที่ยากต้องอาศัยการแนะนำสั่งสอนฝึกฝนด้วยตนเองและมีโอกาสอ่านการที่จะรู้ว่าหนังสือให้ความรู้ให้ความเพลิดเพลินอย่างไรก็ต้องหัดอ่านให้ได้แตกฉานก่อนถึงเวลานั้นจะต้องมีผู้บอกให้รู้ตัวหนังสือจะให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านได้อย่างไร

2. การอ่านเป็นพฤติกรรมสื่อสารและรับสารอย่างหนึ่งพฤติกรรมเช่นนี้จะเจริญงอกงามเมื่อมีผู้กระทำมากกว่าหนึ่งคนเพื่อสื่อสารรับสารย่อยสารสนองตอบสารพัฒนาสารและกระจายหรือส่งสารต่อไปกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นการกระทำที่มีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคนคือผู้จัดกิจกรรมหนึ่งคนและเป้าหมายอีกหนึ่งคนที่เป็นเป้าหมายอาจมีการรับสารพัฒนาสารและกระจายไปสู่กลุ่มคนก็ได้กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านส่วนใหญ่ที่จัดโดย

หน่วยงานราชการสมาคมองค์กรเอกชนจะเป็นการจัดโดยกลุ่มคนมีกลุ่มบุคคลเป็นเป้าหมาย ดังนั้นจึงมีความรู้สึกร่วมหรือรู้สึกว่าจะต้องแข่งขันเพื่อให้ได้ดีที่สุด

3. เมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือแตกฉานแล้วและสังคมที่ประกอบด้วยผู้อ่านที่พัฒนาการสื่อสารไปมากแล้วก็ยังมีความอยากรู้เรื่องราวต่างๆให้มากหลากหลายขึ้นไปอีกยังเป็นการกระตุ้นหรือแนะนำให้ทราบถึงแหล่งวัสดุการอ่านที่มีหนังสือมากอยากรู้ว่ามีหนังสือใหม่ ๆ ในเรื่องนั้นเรื่องนี้อีกหรือไม่บางครั้งถ้าเกิดความพอใจว่าได้อ่านมากแล้วรู้มากแล้วความพอใจเช่นนี้เป็นอันตรายเพราะจะปิดกั้นความเจริญทางสติปัญญาความรู้ของตนเองปิดตนเองให้อยู่ในสมองของตนเองเท่านั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ต่อเนื่องเป็นการเปิดทางพัฒนาตนเองตลอดชีวิต

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแม้นมาสชวลิต (2546 : 77 – 78) กล่าวว่าเพื่อเป็นการสนองพระราชปรารภของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการที่จะให้เด็กไทยเกิดความสนใจในการอ่านเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่านเกิดความแพลิดเพลินในการอ่านพยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัยการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจึงควรมีลักษณะดังนี้

1. เร้าใจบุคคลที่เป็นเป้าหมายอาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มคนทั่วไปให้เกิดความอยากอ่านหนังสือโดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือที่ผู้จัดกิจกรรมเห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นมีความสำคัญมีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมนานาประการ

2. จูงใจบุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉานเพื่อจะได้รู้เรื่องราวอันน่ารู้น่าสนุกที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าวนอกจากจะเป็นประโยชน์แล้วยังเกิดความรู้สึกว่าความพยายามอ่านให้เข้าใจถ่องแท้นั้นคุ้มค่าให้ความรู้สึกเป็นอิสระเสรีไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยอ่านช่วยตีความหมายซึ่งบางครั้งอาจคลาดเคลื่อนได้เห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนการอ่านและการใช้คู่มือช่วยการอ่านเช่นพจนานุกรมศัพท์วิชาเฉพาะเป็นต้นไม่เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ที่จะต้องต่อสู้เอาชนะตนเองให้เอาชนะหนังสือให้ได้

3. กระตุ้นแนะนำให้อยากรู้อยากเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมายหลายอย่างอยากมองดูให้รอบรู้และรู้ลึกซึ้งเปิดความคิดให้กว้างเมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งต่อไปมีความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่ขาดเสียมิได้เกิดความรู้สึกว่าหนังสือท้าทายให้อ่านให้วิจารณ์ให้ประเมินค่าให้อยากนำความรู้ที่ได้รับไปใช้อยากเขียนหนังสือทำนองเดียวกันนี้ให้ดีกว่าเล่มที่อ่านเป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. สร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นในบ้านในโรงเรียนและในสังคมนอกจากกิจกรรมจะสำเร็จจูงใจให้อ่านและกระตุ้นให้เกิดความคิดให้กว้างแล้วกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเกี่ยวข้องกับการผลิตวัสดุการอ่านให้เหมาะสมการสร้างและปรับปรุงแหล่งวัสดุการอ่านให้มีเพียงพอการบูรณาการการอ่านเข้าไว้ในการเรียนการสอนและในการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ

นอกจากลักษณะสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดังกล่าวข้างต้นนี้แล้วฉวีวรรณคูหาภินันท์ (2542 : 37) กล่าวว่าจิตวิทยามีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยเช่นกันเนื่องจากความสนใจและความต้องการในการอ่านของผู้อ่านแต่ละเพศแต่ละวัยแตกต่างกันนอกจากนั้นความสามารถในการอ่านสามารถฝึกฝนได้เมื่อมีความพร้อมเพราะการอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดีควรจะให้เหมาะสมกับวัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนมีสิ่งเร้าตามหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความพึงพอใจสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านด้วยความเต็มใจของตนเองโดยไม่เป็นการถูกบังคับจะทำให้ผู้อ่านได้รับความสำราญใจเกิดความสนุกสนานและความเพลิดเพลินขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีการเร้าทางภาษาและเร้าจักษุประสาทให้เกิดความตื่นเต้นทำให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านมากขึ้นการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดีต้องคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีและหลักเกณฑ์บางอย่างซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมเป็นที่จูงใจสร้างความประทับใจให้แก่บุคคลเป้าหมายให้เกิดความกระตือรือร้นเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ (กรมวิชาการ. 2546 : 83 – 84) ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเราเช่นประสาทสัมผัสความพึงพอใจและไม่พึงพอใจเกิดขึ้นได้อย่างไรแนวคิดของคนรุ่นก่อนที่ว่าการเรียนประกอบด้วยสุ. จิ. ปุ. ลิ. ฟังคิดถามเขียนให้ได้ยินได้ฟัง (รวมทั้งให้อ่าน) ให้รู้จักคิดและจำรู้จักถามรู้จักบันทึกและเขียนชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้หู (รวมทั้งตา) สมองและมือกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องง่ายแก่การดูการฟังเร้าให้เกิดความคิดสร้างความประทับใจก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้อยากตามอยากรู้ต่อไปสิ่งที่ได้ยินได้เห็นน่าสนใจจึงต้องจดจำและนำไปเขียนเป็นเรื่องราวได้ดังนี้เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยมนุษย์เป็นสัตว์สังคมคนเราต้องการอยู่ในหมู่เหล่าความคิดใหม่จะเกิดขึ้นเมื่ออยู่เป็นหมู่เหล่ากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นกิจกรรมที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคนคือผู้จัดกิจกรรมและเป้าหมายบุคคลคนเราต้องการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและต้องการเป็นสุขอยู่ในสังคมการส่งเสริมการอ่านเป็นการเร่งเร้าแนะแนวทางในการพัฒนาตนเองของแต่ละคนการเน้นประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับจากกิจกรรมจะมีส่วนทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จ

3. แนวคิดที่ว่ามนุษย์มีการเคลื่อนไหวมีวิวัฒนาการไปสู่สิ่งที่ใหม่กว่าแปลกกว่าให้ผลดีกว่าการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องคำนึงว่ามีอะไรใหม่และแปลกกว่าคนทั่วไปหรือคนในชุมชนนั้นสถานศึกษานั้นเคยเห็นเคยได้ยินแล้วหรือไม่การดัดแปลงแต่งเติมเปลี่ยนรูปแบบทำให้สิ่งที่คุ้นเคยมองดูแปลกและใหม่ได้เหมือนกัน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสุนทรียภาพการจัดกิจกรรมเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ต้องอาศัยความรู้และความงาม (ทั้งในด้านรูปภาพเสียงและความคิด) ช่วยทำให้น่าดูน่าฟังเป็นที่ประทับใจดึงดูดให้ชมให้ฟังและจดจำไว้ได้นานก่อให้เกิดจินตนาการและความจรรโลงใจที่ได้อ่านเป็นการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่งดงาม

สรุปได้ว่าผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านจะเป็นบุคคลที่มีความรู้รู้สึกรู้กว้างมีองค์ความรู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถนำมาพัฒนาตนในการดำรงชีวิตที่ดีโดยนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาช่วยสร้างสรรค์ความคิดสร้างจินตนาการช่วยให้มนุษย์ก้าวทันเหตุการณ์สามารถปรับตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสงคมนอกจากนี้การอ่านเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดบำบัดความทุกข์ใจอันก่อให้เกิดความสงบสุขแก่ผู้อ่านฉะนั้นผู้วิจัยคิดว่าการมีนิสัยรักการอ่านเป็นยาวิเศษเป็นเครื่องมือสื่อสารหรือการใช้รับข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มิเคยล้าสมัยเป็นการถอดรหัสความไม่รู้ให้รู้ในสิ่งต่างๆสามารถพึ่งพาตนเองช่วยเหลือผู้อื่นและมีส่วนสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติได้สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัยผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมจำเป็นต้องเลือกรูปแบบในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิความรู้โอกาสและสถานที่ด้วยบรรยากาศที่เร้าใจดึงดูดใจให้มีความรู้สึกมีความรักที่อยากจะอ่านหนังสือตลอดเวลาไปจนตลอดชีวิต

4.2 นโยบายพัฒนาการส่งเสริมการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (เอกสารเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. 2546 : 1-2) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีนิสัยรักการอ่านจึงกำหนดให้ปีพุทธศักราช 2546 เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีในมงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษาอีกทั้งเป็นปีแรกที่โรงเรียนทั่ว

ประเทศจะเริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายกำหนดให้ปีการศึกษา 2546 เป็นปีการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เพื่อเฉลิมพระเกียรติโดยจะเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเน้นสาระการเรียนรู้หลักที่จะเป็นพื้นฐาน 5 กลุ่มคือสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมภาษาไทยภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เนื่องจากการรักการอ่านรวมถึงกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นพื้นฐานและปัจจัยที่สำคัญยิ่งในอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการเรียนรู้กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดกิจกรรมปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีและคณะทำงานเตรียมการจัดกิจกรรมปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้

2. ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ปีการศึกษา 2546: ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย

3. สร้างเครือข่ายและระดมสรรพกำลังจากทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายสถานศึกษาท้องถิ่นภาคเอกชนและองค์กรอื่นเพื่อการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นเครือข่ายการเรียนรู้โดยอาศัยเขตพื้นที่การศึกษา

4. กำหนดกิจกรรมโดยลักษณะกิจกรรมจะเป็นการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้กล่าวคือ

4.1 ขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุม 36 ระดับทั้งส่วนกลางเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

4.2 กลุ่มเป้าหมายครอบคลุมนักเรียนครูผู้ปกครองประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

4.3 จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เน้นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก 5 กลุ่มแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะบูรณาการสร้างสรรค์หลากหลายรูปแบบและเป็นไปอย่างประหยัดครอบคลุมขอบเขตการดำเนินงานและกลุ่มเป้าหมายโดยมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบกำหนดกิจกรรมและการดำเนินการด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรับผิดชอบกลุ่มสาระสังคมศาสนาและวัฒนธรรมคณิตศาสตร์กรมวิชาการรับผิดชอบสาระภาษาไทยกรมสามัญศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รับผิดชอบกลุ่มสาระภาษาอังกฤษสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
รับผิดชอบกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

5. กำหนดแผนและปฏิทินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ทั้งระดับชาติระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาต่อเนื่องตลอดปีและจัดให้มีกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นการเฉพาะเช่นวันภาษาไทยวันวิทยาศาสตร์เป็นต้นรวมทั้งกำหนดสาระหลักของกิจกรรมที่จะจัดในแต่ละช่วงเวลาด้วยโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวันสำคัญดังกล่าวเป็นหน่วยงานหลักในการจัดหน่วยงานอื่นร่วมจัดและร่วมกิจกรรมตลอดจนกำหนดมาตรการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

6. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอาทิเช่นการเผยแผ่ผลการสำรวจหนังสือที่เด็กแต่ละช่วงชั้นของการศึกษาขั้นพื้นฐานชอบอ่านการให้เด็กและเยาวชนเขียนหรือบอกชื่อหนังสือที่ตนชอบการสร้างนิสัยรักการอ่านโดยการมอบหนังสือเป็นรางวัลหรือของขวัญในโอกาสต่างๆการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเขียนเล่าเรื่องและเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การจัดหาหนังสือที่มีคุณค่าให้ห้องสมุดโรงเรียนและการส่งเสริมให้เด็กเข้าใช้ห้องสมุดการกำหนดช่วงเวลาให้วางทุกงานอ่านทุกคนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานการจัดกิจกรรมวันเกิดของท่านตรงกับเหตุการณ์สำคัญอะไรการจัดกิจกรรมแข่งขันในระดับสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและคัดเลือกสู่ระดับภาคและระดับชาติเพื่อค้นพบนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่ควรส่งเสริมและค้นพบนักเรียนอ่อนที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษพร้อมทั้งให้รางวัลครูที่มีผลงานพัฒนาเด็กเรียนอ่อนและเด็กพิการการขึ้นทะเบียนครู-อาจารย์ที่สอนเก่งและเชิญมาสาธิตการสอนในโอกาสต่าง ๆ

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มต้นกิจกรรมและกำหนดปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้เพื่อเป็นการจุดประกายรวมถึงประกาศเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการคือวันที่ 25 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเป็นวันประถมศึกษาแห่งชาติ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยโดยให้สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการจัดและกรมที่เกี่ยวข้องร่วมกิจกรรมสำหรับกิจกรรมที่สำคัญคือการแถลงข่าวการเสนอการนำแสดงประกอบแสงเสียงและสื่อผสมเรื่อง "เส้นทางสู่ดวงดาว" เทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามราชกุมารีการจัดกิจกรรมบนเวทีการจัดนิทรรศการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระและการติดตั้งป้ายนิเทศแสดงความ

คิดเห็นเพื่อให้เด็กผู้ปกครองประชาชนและแขกผู้มีเกียรติเสนอรายชื่อหนังสือที่น่าอ่านสำหรับเด็กกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาและชุมชนร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในโรงเรียนนอกโรงเรียนโดยมีแนวทางดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 15-20)

1. จัดกิจกรรม "วางทุกงานอ่านทุกคน" โดย

1.1 จัดเตรียมสถานที่และจัดหาหนังสือหรือสำเนาบทความที่เป็นประโยชน์น่าสนใจหรือให้ความเพลิดเพลินเพื่อให้ผู้บริหารนักเรียนครูและบุคลากรอื่นๆเลือกอ่านได้อย่างหลากหลายและมีปริมาณเพียงพอ

1.2 สร้างบรรยากาศจัดเวลาตอนเช้าก่อนเข้าเรียนให้นักเรียนครูและบุคลากรทุกคนอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์สาระใดก็ได้ตามความสนใจพร้อมกันทุกวันอย่างน้อยวันละ 15 นาที (อาจเปิดเพลงเป็นสัญญาณเริ่มอ่านและหยุดอ่าน)

2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอที่ได้ผลครอบคลุมทางด้านการฟังพูดอ่านและเขียน (ฤ. จิ. ปุ. ถิ.)

3. ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านและสร้างความรู้สึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตั้งแต่เริ่มคิดเริ่มทำและมีความผูกพันกับโครงการฯ

4. สร้างแรงจูงใจและชี้แนะให้พ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

5. พัฒนาการอ่านของนักเรียนตามลำดับตั้งแต่อ่านออกอ่านเป็นอ่านสม่ำเสมอจนกระทั่งอ่านเป็นนิสัยพร้อมทั้งติดตามประเมินผลพัฒนาการการอ่านของเด็กอย่างต่อเนื่องโดยให้แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเช่นยอดนักอ่านค่ายการอ่านเล่านิทานอานหนังสือให้ฟังเล่าเรื่องจากหนังสือแนะนำหนังสือจัดนิทรรศการหนังสือโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือปิดเทอมให้การบ้านเป็นรายชื่อหนังสือที่ควรอ่านเป็นต้น

สรุปได้ว่าจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญของการอ่านและการเรียนรู้ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวเพราะการอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้สามารถนำมาพัฒนาตนและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมและประเทศชาติได้

4.3 บทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

มานพ ศรีเทียม (2543 : 47) กล่าวว่าเด็กจะมีนิสัยรักการอ่านต้องได้รับการหล่อหลอมและส่งเสริมจากสถาบันหลักของมนุษยชาติคือบ้านกับโรงเรียนหากเจาะลึกถึงตัว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผู้รับผิดชอบก็คงจะไม่พ้นพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ที่ร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการอ่านให้กับเด็กๆของเราเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เด็กแกร่งและเก่งเพียงพอต่อการมีทักษะในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2544 : 154-155) กล่าวว่าเมื่อบ้านหรือครอบครัวทำหน้าที่ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในตัวเด็กแล้วเมื่อถึงวัยเรียนโรงเรียนจะทำหน้าที่ส่งเสริมและรักษานิสัยรักการอ่านให้คงอยู่กับเด็กตลอดไปจากความเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการศึกษาทำให้การเรียนการสอนในปัจจุบันได้เปลี่ยนระบบไปจากเดิมมีบทบาทสำคัญมากปัจจุบันเปลี่ยนนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูจะต้องใช้วิธีสอนที่ทำให้นักเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Instruction) หลักสูตรจึงเปลี่ยนไปทำให้นักเรียนมีอิสระในการแสวงหาความรู้มากยิ่งขึ้นมุ่งส่งเสริมให้คนไทยรักการศึกษาค้นคว้าไปตลอดชีวิตดังนั้นสิ่งที่โรงเรียนควรมีการจัดให้มีแหล่งค้นคว้าสำหรับครูและนักเรียนซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปว่าห้องสมุดโรงเรียน (School Library) โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือเป็นแหล่งส่งเสริมนิสัยรักการอ่านการค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนต่อจากบ้านหรือครอบครัว

การที่ห้องสมุดโรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นแหล่งส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างดีได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือ

1. ผู้บริหารผู้บริหารเป็นผู้รับนโยบายและดูแลควบคุมการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ

2. ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดหรือครูบรรณารักษ์ทำหน้าที่โดยตรงต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมวัสดุการอ่านครูบรรณารักษ์จะต้องหาวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้วัสดุการอ่านในห้องสมุดได้ถูกใช้ถูกอ่านไม่เช่นนั้นแล้วห้องสมุดก็ไม่ต่างไปจาก “สุสานหนังสือ”

3. ครูผู้สอนครูทุกคนในโรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครบถ้วนทั้งพุทธพิสัยจิตพิสัยและทักษะพิสัยครูรับผิดชอบจะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ตลอดจนบูรณาการกิจกรรมเนื้อหาและทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่าทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีความหมายมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนสามารถใช้กระบวนการอ่านเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์แห่งความรู้และเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตอย่างแท้จริงทำให้เป็นคนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและรู้วิธีแก้ปัญหาของสังคมได้อย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM RAJABHAT UNIVERSITY

แท้จริงโดยใช้ห้องสมุดซึ่งได้รับความร่วมมือจากครูบรรณารักษ์การกำหนดให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ก็เท่ากับการบังคับให้นักเรียนไปอ่านหนังสือเมื่อทุกกลุ่มสาระทำเช่นนี้เด็กก็ต้องอ่านหนังสือมากขึ้นจนกระทั่งเคยชินกับการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหากครูผู้สอนมิได้มุ่งเน้นให้นักเรียนอ่านและศึกษาค้นคว้าไม่นานนิสัยรักการอ่านที่ปลูกฝังมาจากครอบครัวก็จะหมดไปเมื่อกล่าวถึงห้องสมุดโรงเรียนแล้วผู้วิจัยได้ศึกษาบทความเรื่องบัญญัติ 29 ประการเพื่อ "ห้องสมุดมีชีวิต" ของอุทัย ศรสำแดง (2547 : 12) ซึ่งเขียนในคอลัมน์หน้าต่าง กศน. ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึกฉบับวันที่ 20 ตุลาคม 2547 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่าห้องสมุดมีชีวิตของประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนำไปสู่การพัฒนาตนเองและประเทศชาติในที่สุดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้พบว่าห้องสมุดที่ประเทศสิงคโปร์นั้นพยายามจัดหาแนะนำสิ่งอำนวยความสะดวกแบบใหม่คิดค้นการให้บริการใหม่จัดสถานที่จูงใจให้คนอยากอ่านหนังสือแนะนำสื่อดี ๆ ให้แก่ลูกค้า (ผู้ใช้บริการและสมาชิก) แนะนำหรือเสนอแนะการอ่านโดยใช้กิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ สอดรับกับหลักและทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้แล้วข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติ 29 ประการเพื่อห้องสมุดมีชีวิตคือ

1. ไม่ใช่ห้องสมุดเดี่ยวๆที่มีแต่ชั้นหนังสือกับหนังสือเท่านั้น
2. ห้องสมุดมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอด
3. สนุกสนานกับสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ๆ
4. การบริการด้วยระบบใหม่ระบบลงทะเบียนดีไอวายห้องสมุดดิจิทัล
5. มีร้านกาแฟนั่งดื่มในห้องสมุด
6. มีเวทีกิจกรรม
7. อนุญาตให้เสียงดังได้เล็กน้อย
8. มีห้องเฉพาะผู้ชอบความเงียบ
9. ใช้หลักการตลาดดึงดูดคนเข้าห้องสมุด
10. มีความทันสมัย
11. ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ
12. ห้องสมุดทุกแห่งเชื่อมโยงกัน
13. ใช้สมาร์ทการ์ดยืมหนังสือผ่านเครื่องด้วยตนเอง
14. คืนหนังสือได้ทุกแห่งสามารถยืมสถานที่หนึ่งส่งคืนอีกที่หนึ่งได้ 24 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

15. ตั้งอยู่ในชุมชนศูนย์การค้าและที่อยู่อาศัย
16. พยายามตั้งอยู่ใกล้ชิดสาธารณะมากที่สุด
17. ขจัดบรรยากาศน่าเบื่อหน่าย
18. สร้างบรรยากาศในห้องสมุดใหม่ๆอยู่เสมอ
19. จัดบรรยากาศเหมือนอยู่กับบ้าน
20 .จัดบรรยากาศเหมือนเดินอยู่ในห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้า
21. มีห้องอ่านหนังสือผู้สูงอายุ (ตัวหนังขยายใหญ่กว่าปกติ)
22. มีห้องสำหรับคนหนุ่มสาว
23. มีห้องสำหรับเด็ก
24. มีห้องพักผ่อน
25. มีห้องดื่มกาแฟและห้องอื่นๆที่ทำให้มีชีวิตชีวา
26. มีสื่อใหม่ๆทันสมัยอยู่เสมอ
27. รัฐบาลสิงคโปร์ให้การหนุนหลังทุ่มเทงบประมาณให้เต็มที่
28. กำหนดเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ
29. บริหารโดยคณะกรรมการห้องสมุดแห่งชาติ

ทั้งหมดนี้คือลักษณะของห้องสมุดมีชีวิตชีวาของประเทศสิงคโปร์ที่อุทัยศรสำแดงได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ยังมีองค์ประกอบอื่นๆมากมายเพราะมีการคิดค้นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามหลักวิธีการตลาดอย่างไม่หยุดนิ่งเพื่อดึงดูดลูกค้าคือผู้ใช้บริการและสมาชิกนั้นเองหากห้องสมุดในประเทศไทยมีลักษณะเช่นนี้ทั่วประเทศคงจะเป็นแรงจูงใจให้คนไทยเข้ามาใช้บริการห้องสมุดกันมากขึ้นซึ่งขณะนี้ผู้รับผิดชอบห้องสมุดในประเทศไทยตระหนักถึงรูปแบบการจัดห้องสมุดพยายามที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสร้างห้องสมุดไทยในมิติใหม่อยู่ตลอดเวลาจากบทสัมภาษณ์พิเศษของ หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ (2547 : 12) ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึกฉบับวันที่ 19 ตุลาคม 2547 ในหัวข้อ “ร่วมแก้ทุกปัญหาของสังคมมิติใหม่พัฒนาห้องสมุดไทย” โดยสัมภาษณ์คุณหญิงแม้นมาศชวลิตนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯได้ความว่า “ห้องสมุดสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทุกวันได้หลากหลายวิธีและเป็นเป้าหมายที่ต้องดำเนินการให้ได้ตามนิยาม “มิติใหม่ในการพัฒนาห้องสมุด” กล่าวคือวิธีบริหารการจัดการห้องสมุดแบบใหม่จะต้องพัฒนาบรรณารักษ์ให้มีการเปลี่ยนแปลงตังเองจากที่เคยให้บริการยืมและคืนหนังสือมาเป็นผู้แนะนำหนังสือที่ควรอ่านซึ่งการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์ถือเป็นมิติใหม่เรื่องแรกที่ต้องดำเนินการต่อไป บรรณารักษ์จะต้องรู้จักผู้ที่ใช้บริการทุกคนรู้ว่าใครต้องการอะไรเพื่อจะได้จัดบริการให้ตรงตามความต้องการได้อย่างถูกต้องรวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่างๆจัดประชุมสัมมนาในประเด็นเชิงสังคมที่สำคัญต้องพยายามดึงคนที่ยังไม่เคยมาห้องสมุดหรือคนด้อยโอกาสมาใช้บริการนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯยอมรับว่าปัจจุบันมีห้องสมุดบางแห่งซื้อหนังสือมาแล้ว 5 เดือนแต่ยังไม่สามารถจัดหมวดหมู่หนังสือไปให้บริการได้เพราะอยู่ระหว่างการจัดทำแค็ตตาล็อก (Catalogue) หนังสือแต่ถ้านำระบบผ่านข้อมูลของหอสมุดแห่งชาติไปใช้ได้แล้วจะทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการหนังสือให้บริการประชาชนรวดเร็วขึ้นรวมทั้งการแก้ปัญหาหนังสือไม่เพียงพอกับการให้บริการหรือหนังสือหายากเดี๋ยวนี้มีบริการระหว่างห้องสมุดหรือถ้าไม่มีจริงบรรณารักษ์ก็ต้องหาวิธีการให้ได้มาเช่นไปถ่ายเอกสารจากห้องสมุดอื่นๆเพื่อนำมาให้บริการประชาชนไม่ว่าอยู่ที่ไหนก็สามารถเข้าถึงห้องสมุดได้" ถ้าหากว่าห้องสมุดสังกัดสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน 889 แห่งหอสมุดแห่งชาติห้องสมุดโรงเรียนห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดเฉพาะสามารถปรับเปลี่ยนการให้บริการของบรรณารักษ์ได้ก็จะสามารถทำให้ห้องสมุดมิติใหม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคมได้ไม่ยาก

สรุปได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันสานต่อจากสถาบันครอบครัวที่ปูพื้นฐานให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญที่คอยกระตุ้นตักเตือนส่งเสริมและฝึกฝนนักเรียนให้มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนศึกษาค้นคว้าสร้างความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ หาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอ่านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจนตลอดชีวิตซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตรู้จักพัฒนาตนและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลาซึ่งจะพบได้ว่าการอ่านก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่เห็นด้วยกับนโยบายการส่งเสริมการอ่านขององค์การยูเนสโก (UNESCO) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ตลอดจนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการรณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่าน

4.4 แนวคิดในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

การอ่านหนังสือเป็นการพัฒนาตนเองและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในการพัฒนาคนและพัฒนาสังคมการอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือ แล้วโดยเฉพาะการอ่านหนังสือที่ดีและมีสาระยิ่งมีน้อยขึ้นไปอีกสาเหตุมีอยู่หลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลนหนังสือที่ดีและตรงกับความ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM RAJABHAT UNIVERSITY

ต้องการของผู้อ่าน การขาดแคลนแหล่งหนังสือที่จะยืมอ่านได้ไปจนถึงการดึงความสนใจและการแย่งเวลาของสื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯรวมทั้งขาดแรงจูงใจ และการชักจูง การกระตุ้นและมีนิสัยรักการอ่านทั้งในและนอกโรงเรียนเมื่อเทียบกับความเพลิดเพลินและการได้ฟังได้รู้เห็นเรื่องต่าง ๆ จากโทรทัศน์และวิทยุแล้วการอ่านหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องใช้ความพยายามมากกว่าและต้องมีทักษะในการอ่านถ้าจะให้การอ่านหนังเกิดเป็นนิสัย จำเป็นต้องมีการปลูกฝังและชักชวนให้เกิดความสนใจการอ่านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักอ่านซึ่งควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เร้าใจให้เกิดความยากอ่านหนังสือ

2. ให้เกิดความพยายามที่จะอ่านเพื่อจะได้รู้เรื่องที่น่ารู้ที่มีอยู่ในหนังสือและน่าสนุกตามกิจกรรมที่จัดขึ้น

3. แนะนำกระตุ้นให้อยากรู้อยากเห็นเรื่องน่ารู้ต่าง ๆ เกิดความรอบรู้ คิดกว้างและมีการอ่านต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

4. สร้างบรรยากาศที่น่าอ่านรวมทั้งให้มีวัสดุการอ่าน มีแหล่งการอ่านที่เหมาะสมและเพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การจัดกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพควรมีการเตรียมพร้อมและคำนึงถึงในเรื่องต่อไปนี้

1. จัดห้องสมุดสำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าสู่บรรยากาศของการอ่านและได้ใกล้ชิดกับหนังสือมาก ยิ่งขึ้นเช่น จัดนิทรรศการหนังสือในโอกาสต่าง ๆจัดกิจกรรมเพื่อชวนให้อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ ฯลฯ

2. ครูผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ควรเตรียมพร้อมทั้งในด้านวิธีการดำเนินการ สื่ออุปกรณ์ เพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามเป้าหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องนิสัยรักการอ่านด้วย

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต้องเป็นกิจกรรมที่เร้าใจท้าทายความสนใจความ สามารถของผู้เรียนรวมทั้งมีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุขและเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. ครูผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านการอ่านของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อที่จะจัดกิจกรรมสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

5. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหากนำตัวอย่างจากเอกสารฉบับนี้ไปใช้ควรปรับปรุงหรือดัดแปลงให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้กิจกรรมดูน่าสนใจแปลกใหม่และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

6. นอกจากโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างนิสัยการรักการอ่านให้แก่นักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองอีกทางหนึ่งด้วยเพื่อให้การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5. การวิจัยและพัฒนา

5.1 ความหมายความสำคัญการวิจัยและพัฒนาการศึกษา (Educational Research and Development หรือ R & D)อ้างถึงใน(http://school.obec.go.th/sup_br3/r_3.htm)

กิตติราช เตชะมโนกุล (มปป.)กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (R&D: Research and Development) เป็นกระบวนการของการศึกษาเรียนรู้และการคิดค้นเพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกิดการค้นพบความรู้ ความเข้าใจหรือเทคนิควิธีการใหม่ๆ อย่างมีเหตุมีผลและเป็นระบบรวมทั้งการนำสิ่งที่ได้มีการคิดค้นหรือค้นพบมาแล้วทำการออกแบบ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สินค้ากระบวนการผลิต การให้บริการมีลักษณะรูปแบบใหม่ ๆหรือการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.)กล่าวว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนา ทำการทดสอบในสภาพจริง ทำการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ หลาย ๆ รอบ จนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2544) กล่าวถึง การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษาตรงกับภาษาอังกฤษว่า Educational Research and Development (R&D) เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยพื้นฐานการวิจัย (Research Based Educational Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยาเป้าหมายหลักคือใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา(Educational products) ซึ่งผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาหมายถึง (1) วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา อันได้แก่ หนังสือแบบเรียน ฟิล์ม สไลด์ เทปเสียงเทปโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และ (2) วิธีการและกระบวนการทางการศึกษา เช่น ระบบการสอนและเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บัญชา อึ๋งสกุล (2540) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (Educational Research and Development) เรียกย่อๆว่า R&Dมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผลงานการศึกษาเป็นวิธีการที่ได้ใช้กระบวนการพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของผลงานการศึกษาถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในขณะนี้ที่ใช้ในการปรับปรุงการศึกษา

กล่าวโดยสรุปการวิจัยและพัฒนาการศึกษา (Educational Research and Development) หมายถึงกระบวนการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพื่อมุ่งแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างแท้จริงมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบมีการนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาทดลองใช้แล้วพัฒนาและอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพที่สุด หรือกระบวนการศึกษาค้นคว้าแสวงหานวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาทดลองใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่าการศึกษาหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ โดยอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบเพื่อให้ได้นวัตกรรม ที่ดีที่สุดมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาการศึกษา เป็นการพัฒนาการศึกษา โดยพื้นฐานการวิจัย (Research Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลักคือใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Education Product)

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (R & D) มีความแตกต่างจากการวิจัยการศึกษาประเภทอื่น ๆ อยู่ 2ประเภท (http://school.obec.go.th/sup_br3/r_3.htm) คือ

1. เป้าประสงค์/จุดมุ่งหมาย (Goal) การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาแม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการก็มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเช่นการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาสำหรับการสอนแต่ละแบบแต่ละผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้นไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับสถานศึกษาทั่วไป

2. การนำไปใช้ (Utility) การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง คือผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากอยู่ในตู้ไม่ได้รับการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

พิจารณานำไปใช้นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าวโดยวิธีที่เรียกว่า "การวิจัยและพัฒนา" อย่างไรก็ตามการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามิใช่สิ่งที่ทดแทนการวิจัยทางการศึกษาแต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยทางการศึกษาให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษา คือเป็นตัวเชื่อมเพื่อแปลงไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้นการใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษาจึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษา (ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยประยุกต์)ให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

5.2.กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้พัฒนาผลงานที่เรียกว่าหลักสูตรการอบรมวิจัยปฏิบัติ เรื่องการวิจัยเชิงพัฒนาระดับโรงเรียน ซึ่งมีขั้นตอนหลักของวงจรR&D ที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรการวิจัยเชิงพัฒนาระดับโรงเรียน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
2. การออกแบบนวัตกรรม
3. การสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมตามแนวหรือกรอบของรูปแบบนวัตกรรมที่กำหนดไว้
4. การทดลอง แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ
   4.1 การนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก
   4.2 การนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในสถานการณ์จริง
5. การประเมินผล

วิเวก สุขสวัสดิ์ (2537) กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการเรียนการสอน
2. การกำหนดและจัดทำนวัตกรรมการเรียนการสอน
3. การจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพนวัตกรรมการเรียนการสอน
4. การทดลองศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพนวัตกรรมการเรียนการสอน
5. การนำนวัตกรรมการเรียนการสอนไปใช้แก้ปัญหา/พัฒนาผู้เรียน
6. การเขียนรายงานผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน
7. การเผยแพร่ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.) กล่าวถึง ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 10ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดผลิตภัณฑ์และรวบรวมข้อมูล
2. การวางแผนการวิจัยและพัฒนา
3. การพัฒนารูปแบบขั้นตอนของการผลิต
4. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ขั้นต้น
5. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ขั้นที่ 1
6. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2
7. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ขั้นที่ 2
8. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 3
9. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ขั้นที่ 3
10. การเผยแพร่

ปัญชา ยิ่งสกุล (2540 : 25) กล่าวถึงกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศึกษาผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่ต้องพัฒนา
2. ขั้นสร้างผลงานบนฐานของการวิจัย
3. ขั้นทดลองภาคสนามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันที่จะนำไปใช้จริง
4. ขั้นแก้ไขปรับปรุงผลงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องจากที่พบในการทดสอบภาคสนาม

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (อ้างถึงใน http://school.obec.go.th/sup_br3/r_3.htm, มปป.)กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 11ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนาขั้นตอนแรกที่จำเป็นที่สุด คือต้องกำหนดให้ชัดว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดลักษณะทั่วไป รายละเอียดของการใช้วัตถุประสงค์ของการใช้เกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลผลิตการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา อาจมี 4ข้อ คือ

1.1 ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่

1.2 ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนา ต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.3 บุคลากรที่มีอยู่ ทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

1.4 ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

2. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยการสังเกตภาคสนามซึ่งเหี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตการศึกษาที่กำหนดถ้ามีความจำเป็นผู้ทำการวิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการศึกษาวิจัยขนาดเล็กเพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาต่อไป

3. การวางแผนการวิจัยและพัฒนา การวางแผนการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต

3.2 ประมาณการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

3.3 พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลผลิต

4. พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิตขั้นนี้เป็นขั้นการออกแบบและจัดทำผลผลิตการศึกษาตามที่วางไว้ เช่นเป็นโครงการวิจัยและพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ก็จะต้องออกแบบหลักสูตรเตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือผู้ฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรมและเครื่องมือการประเมินผล

5. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 1 โดยการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิตในโรงเรียนจำนวน 1-3 โรงเรียนใช้กลุ่มเล็ก 6-12คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

6. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1 นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5มาพิจารณาปรับปรุง

7. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2 ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตามวัตถุประสงค์โรงเรียนจำนวน5-15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30-100คนประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre-test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิตอาจมีกลุ่มควบคุมกลุ่มการทดลอง ถ้าจำเป็น

8. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นที่ 7มาพิจารณาปรับปรุง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม MAHASARAKHAM UNIVERSITY

9. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3 ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลผลิตโดยใช้ตามลำพังในโรงเรียน 10-13โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40-200คนประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถามการสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

10. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 เป็นขั้นที่นำขั้นที่ 9มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

11. เผยแพร่เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลผลิตในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ ส่งไปลงเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆหรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

6. การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านและการหาประสิทธิภาพ

6.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้นำมาใช้ในโรงเรียนได้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกคำสั่งที่ วก.419/2522 เรื่องกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยกล่าวถึงประเภทของหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือเรียน คือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนมีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง

2. หนังสือเสริมประสบการณ์ คือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการมิได้กำหนดเป็นข้อบังคับให้เป็นหนังสือแบบเรียน หนังสือประเภทนี้ โรงเรียนควรจัดหาไว้บริการครูและนักเรียนในโรงเรียน โดยคำนึงประโยชน์ในแง่ของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษา การเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่านและการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หนังสือเสริมประสบการณ์แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออุเทศ หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือประสบการณ์ประเภทหนึ่งที่เน้นในการเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 1) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือหนังสือที่ส่งเสริมให้มีทักษะในการอ่านภาษาไทยและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น หนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีเนื้อหาส่งเสริมความสงบเรียบร้อยและมีศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติอันเป็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประโยชน์ตามวัยของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องสนุก หรือสารคดีเร้าความรู้ เร้าความสนใจให้อยากอ่านมากขึ้น"

ถวัลย์ มาศจรัส (2538 : 29) กล่าวถึงหนังสือส่งเสริมการอ่านว่าเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรม อันดีงามของสังคมเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความคิด ปรัชญา และบันเทิง ซึ่งอาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น วรรณกรรมเยาวชน ฯลฯ

จากความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือที่มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ฝึกทักษะและพัฒนาทักษะการอ่านของเด็ก ทั้งยังช่วยเสริมประสบการณ์และความเข้าใจในเนื้อหาอย่างกว้างขวางลึกซึ้งนอกเหนือจากหนังสือแบบเรียน โดยมีเนื้อหาอิงหลักสูตรและผู้เรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจ

6.2 ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ให้แก่นักเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้แต่มิได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้นต้องมุ่งเน้นให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษา จินตนา ใบกาซูยี (2537 : 27-28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่านสรุปได้ดังนี้

6.2.1 ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ มีเรื่องราวเนื้อหาที่สนุกสนานเพลิดเพลินมีภาพประกอบและเหมาะสมกับวัย จึงสามารถเร้าความสนใจที่จะอ่านมากกว่าแบบเรียน ซึ่งจะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านในที่สุด

6.2.2 ช่วยสร้างความคิดคำนึง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือที่เด็กสามารถอ่านได้อย่างอิสระ ไม่จำกัดสถานที่ เป็นการสร้างนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

6.2.3 ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย หนังสือส่งเสริมการอ่าน ใช้ภาษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ฝึกทักษะในการอ่านอยู่เสมอ รวมทั้งยังใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6.2.4 ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันน่าพึงปรารถนาให้แก่เด็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร RAJABHAT MAHANAKORN UNIVERSITY

6.2.5 ช่วยให้เด็กรู้จักการอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น เกิดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในการรู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือหาความรู้

6.2.6 ช่วยทดแทนความรู้สึกที่เด็กขาดหายไปทางด้านจิตใจ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เพราะเป็นการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาการใช้ภาษาของเด็ก ฝึกให้เด็กเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจและยังเป็นการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

6.3 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การแบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านนั้น นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งไว้หลายลักษณะ ได้แก่ แบ่งโดยยึดวีเขียนเป็นหลัก แบ่งโดยยึดรูปแบบของหนังสือเป็นหลัก แบ่งโดยยึดวัยของเด็กเป็นหลัก (หงษ์สา ดวงจันทร์โชติ, 2548 : 30)

วินัย รอดจ่าย (2534 : 9) แบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทบันเทิงคดี คือ หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เขียนได้ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 นิทาน

1.2 นวนิยาย

1.3 เรื่องสั้น

1.4 เรื่องแปล

1.5 การ์ตูน

2 ประเภทสารคดี คือหนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งออกได้ ดังนี้

2.1 สารคดีทั่วไป

2.2 สารคดีชีวประวัติ

2.3 สารคดีท่องเที่ยว

3 ประเภทร้อยกรอง คือ หนังสือประเภทบันเทิงคดีอีกรูปแบบหนึ่งที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 ร้อยกรองสำหรับเด็ก แบ่งออกได้ดังนี้

3.1.1 เพลงกล่อมเด็ก

3.1.2 เพลงปลอบเด็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.2 ร้อยกรองสำหรับเด็กรุ่นเยาว์ แบ่งได้ดังนี้

3.2.1 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก

3.2.2 ปริศนาคำทาย

3.2.3 บทกลอนสอนใจวัยรุ่น

หงษ์สา ดวงจันทร์โชติ (2548 : 31) แบ่งประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่านตามลักษณะการเขียนได้ดังนี้

1 รูปแบบอธิบาย สามารถจำแนกแยกย่อยออกไปได้หลายรูปแบบ เช่น

1.1 การเขียนให้ความหมาย

1.2 การเขียนบอกเหตุผล

1.3 การเขียนอภิปราย

1.4 การเขียนเปรียบเทียบ

1.5 การเขียนแสดงกระบวนการ

1.6 การเขียนเสนอปัญหาและแก้ปัญหา

1.7 การเขียนวิเคราะห์

1.8 การเขียนตามเกณฑ์หรือประเภท

2 รูปแบบพรรณนา

3 รูปแบบบรรยาย

4 รูปแบบนวนิยายหรือนิทาน

5 รูปแบบคำประพันธ์

สรุปได้ว่า ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ มักจะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอธิบายมากกว่ารูปแบบอื่น และโดยทั่วไปแล้วหนังสือเล่มหนึ่งมักจะเสนอเนื้อหามากกว่ารูปแบบเดียว

6.4 ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็กจะต้องเป็นหนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้ความรู้ และส่งเสริมจินตนาการของเด็ก ทั้งยังสอดแทรกคุณธรรม และต้องเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของเด็ก

วินัย รอดจ่าย (2534 : 9) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือเด็ก สรุปได้ว่า คือหนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระตรงกับใจที่เด็กอยากอ่าน มีรูปเล่ม สีสันสวยสะดุดตา แบ่งได้ 3 ประการคือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้นต้องชัดเจนปกต้องสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพของกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน และชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัยเนื้อหาต้องถูกต้อง การดำเนินเรื่องควรเร้าใจชวนให้ติดตาม เด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านเรื่อง และนำสำนวนภาษาจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก

3. ด้านภาพประกอบ หนังสือสำหรับเด็กต้องมีภาพประกอบทุกหน้า ภาพประกอบจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีตสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดภาพเหมาะกับขนาดรูปเล่ม และน่าสนใจ

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 79-80) กล่าวถึงลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก สรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ

1. คุณภาพการพิมพ์ ต้องพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบให้ชัดเจน มีสีสันสวยงาม ดึงดูด ความสนใจตั้งแต่หน้าปกไปจนจบเล่ม

2. คุณภาพการจัดหน้า และรูปเล่ม ต้องจัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาสำหรับเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตาไม่ห่างหรือแน่นจนเกินไป การใช้ตัวอักษรและขนาดต้องระมัดระวังและเลือกให้เหมาะสมกับเรื่องและวัยของเด็ก

3. คุณภาพทางศิลปะ ภาพเขียนหรือภาพประกอบควรจะเขียนโดยใช้อารมณ์แก่ผู้อ่านจริง ๆ ภาพเขียนต้องเขียนอย่างประณีต การใช้สีสันก็เช่นกัน ในหนังสือสำหรับเด็กบางครั้งจะต้องดูความเข้มข้น หรือดูสีสันสดใสไปจากข้อเท็จจริงบ้าง

4. คุณภาพของการเขียนเรื่อง ต้องผูกเรื่องได้สนุกสนาน ใช้ถ้อยคำที่สละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจทุกหัวข้อ สามารถบรรยายอารมณ์ของเด็ก ๆ ได้ดี

ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็ก จะต้องสร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็ก มีเนื้อหาที่สนุกสนาน ภาพประกอบและรูปเล่มสวยงามเร้าให้เด็กอยากอ่าน เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

6.5 พัฒนาการความสนใจในการอ่านของเด็ก

ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก เพื่อให้สนองความต้องการ ความสนใจและเหมาะกับวัยของเด็ก ผู้สร้างต้องคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กแต่ละวัยมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ความสนใจและความต้องการในการอ่านไม่เหมือนกัน เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่าน เริ่มสนใจที่จะอ่านหนังสือด้วยตนเอง

วิไล มาศจรัส (2539 : 48) ได้กล่าวถึงความสนใจของเด็กในช่วงนี้ไว้ว่า "อายุ 8–10 ชอบนวนิยาย สารคดี ชอบอ่านหนังสือด้วยตนเอง ชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเรื่อง วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เครื่องยนต์กลไก ชีวประวัติ บุคคลสำคัญ เด็กผู้หญิงสนใจโคลงกลอน ส่วนเด็กผู้ชายไม่ค่อยชอบ"

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 42) กล่าวถึงความสนใจของเด็กวัยนี้ว่า "หนังสือของเด็กวัยนี้มีทั้งนวนิยายและสารคดี ชอบอ่านหนังสือด้วยตนเองมากกว่าฟังคนอื่นเล่า ชอบหนังสือที่มีเนื้อหาสาระมาก แต่ต้องมีภาพประกอบ" เด็กวัยประถมศึกษาเป็นเด็กที่มีอารมณ์ เพ้อฝัน ความต้องการและความสนใจในการอ่านแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาสติปัญญาและสร้างนิสัยรักการอ่านได้นั้น สามารถทำได้โดยการให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ และเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กด้วย

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2531 : 48-19) กล่าวถึงพัฒนาการในการอ่านของเด็กวัยนี้สรุปได้ว่า ช่วงเวลาของความสนใจในการอ่านนานขึ้น มีทักษะในการอ่านและเข้าใจได้ดีการค้นคว้าหาอ่านเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ชอบมีอิสระในการอ่านโดยไม่จำกัดเวลา เด็กต้องการโอกาสที่จะแนะนำและพิจารณาหนังสือ

6.6 ขั้นตอนการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก

การสร้างหนังสือสำหรับเด็กเป็นงานที่ละเอียด ต้องอาศัยความเข้าใจ ความรอบคอบเพื่อให้ได้หนังสือที่มีคุณภาพ ตรงกับจุดมุ่งหมายของผู้ผลิตและผู้อ่าน ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2527 : 12-21) เสนอแนะขั้นตอนการสร้างหนังสือสรุปได้ดังนี้

1. จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือเด็ก โดยอาจศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด เข้าฟังการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือ

2. เลือกเนื้อหา อาจนำมาได้หลายทาง เช่น นำเนื้อเรื่องมาจากหลักสูตรประถมศึกษา หรือนำเนื้อเรื่องมาจากสภาพท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็กวัยต่างๆ

3. เขียนโครงเรื่อง (Plot) โครงเรื่องจะครอบคลุมถึงจำนวนหน้า จำนวนหัวข้อเรื่องเพื่อจะได้นำไปสู่การจัดรูปเล่ม และการจัดวางหน้าให้เหมาะสมกับภาพประกอบ โครงเรื่องควรจัดทำย่อ ๆ ให้เห็นชัดเจนทั้งเรื่อง โดยเริ่มที่การวางจุดหมาย หรือแกนของเรื่องก่อนเมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงผูกเป็นโครงเรื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. การเขียนบทสคริปต์ (Script) เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่อง และรูปภาพ โดยการบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพ และคำบรรยายอะไรบ้างและมีกี่หน้า

5. การทำดัมมี่ (Dummy) คือการทำหนังสือจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมาอาจจะทำเป็นเล่มเล็ก ๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์เขียนและวาดรูปลงไปที่ดัมมี่ ตั้งแต่ปกไปจนถึงหน้าสุดท้ายดัมมี่ เป็นการทดลองทำก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อจะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

6. การทำรูปเล่ม (Format) หมายถึงลักษณะรูปร่าง ขนาดกระดาษและขนาดตัวหนังสือหรือตัวพิมพ์ ลักษณะและขนาดรูปเล่ม ควรมีขนาดพอเหมาะ หยิบถือได้สะดวก ความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับระดับอายุของผู้อ่าน หนังสือที่มีเนื้อเรื่องยาวมากควรแบ่งออกเป็นหลายเล่ม โดยจบเป็นตอน ๆแต่ละตอนจบในตัวเอง ขนาดรูปเล่มถือเอาความกะทัดรัด เปิดง่ายเป็นเกณฑ์ รูปเล่มที่นิยมในการสร้างหนังสือ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ในแนวนอนหรือแนวตั้ง

7. การตั้งชื่อ อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรจะให้น่าสนใจเร้าใจและมีความแปลกใหม่ ทำให้เดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจและเกิดภาพพจน์ชื่อเรื่องอาจพิจารณาจากชื่อตัวเอกของเรื่อง จำนวนตัวละคร ชื่อสัตว์ เนื้อเรื่อง ชื่อสถานที่ หรือลักษณะรูปร่างหนังสือ

6.7 การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็ก

การทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น ความสวยงามเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจของเด็กการผลิตหนังสือให้เด็กอ่านจึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องความต้องการของเด็กดังนั้นการออกแบบปก การจัดรูปเล่มหนังสือ การเขียนเรื่อง ภาพประกอบเรื่อง จึงมีความสำคัญมาก

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 70-77) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบปก ควรออกแบบให้ทันสมัย ดึงดูดความสนใจของเด็กด้วยสี และภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง โดยการเลือกเอาตอนที่น่าสนใจที่สุด และเอารายละเอียดมาให้หมด สีปกควรเป็นสีฉูดฉาด บนปกควรเขียนชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งและผู้วาดภาพประกอบ ใช้ตัวหนังสือโตสะดุดตากว่าอักษรเนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์ เพราะจะทำให้อ่านยาก ปกหนังสืออาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. การจัดภาพ ต้องจัดภาพประกอบให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โดยอาศัยหลักในการจัดภาพคือ ดูว่าเป็นหนังสือประเภทใด เขียนให้เด็กวัยใดอ่าน คำนึงถึงลักษณะภาพที่เด็กเข้าใจได้ง่ายภาพต้องเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวาสมจริงสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือ

3. การจัดหน้า นับเป็นงานสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่จะกระทบสายตาและความรู้สึกของเด็กทุกขณะที่เด็กอ่านหนังสือ หน้าหนังสือของเด็กประกอบด้วย

3.1 ภาพ ต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ด

3.2 สี ต้องให้สีทั้งภาพและอักษร

3.3 ตัวหนังสือ ต้องใช้ขนาดที่เหมาะกับวัยของเด็ก

3.4 หลักในการจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็กต้องจัดให้มีลักษณะดังนี้

3.4.1 ต้องจัดให้มีดุลยภาพ (Balancing) คือ ต้องสร้างความรู้สึกที่สมดุลของผู้อ่านมีแกนกลางของเนื้อหาทั้งซ้ายและขวา มีน้ำหนักถ่วงดุลทั้งซ้ายและขวามีการจัดเว้นขอบว่างริมหน้าหนังสือ ช่องว่างทั้งด้านใน ด้านนอก ด้านบน ด้านล่าง ช่วยให้เกิดความสวยงามและทำให้เด็กไม่เมื่อยสายตาเวลาอ่าน

3.4.2 ต้องจัดให้มีความกลมกลืน (Harmony) เช่น รูปและตัวหนังสือควรที่จะมีความต่อเนื่องกัน มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันหมดตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย สีต่าง ๆ ไม่ควรให้ขัดกัน

3.4.3 มีเอกภาพ (Unity) มีเนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.4.4 มีจุดเด่นเร้าอารมณ์ (Gaze Motion)ภายในหน้าหนังสือต้องมีจุดน่าสนใจ จุดดึงดูดความน่าสนใจ อาจดึงด้วยภาพ ดึงด้วยสี จุดสนใจของสายตาจะอยู่กึ่งกลางครึ่งบนของหน้าหนังสือ จึงควรออกแบบเอาภาพไว้ด้านบน และใส่ตัวหนังสือไว้ด้านล่างภาพ

4. ลักษณะการวางหน้าหนังสือ มีดังนี้

4.1 ภาพกับตัวหนังสืออยู่ในหน้าเดียวกัน อาจจะใช้แบบภาพกับตัวหนังสือแยกกันโดยภาพอยู่ด้านบน ตัวหนังสืออยู่ด้านล่างหรือตัวหนังสือแทรกอยู่ระหว่างภาพ หรือภาพทับกัน

4.2 ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้าต้องคำนึงถึงธรรมชาติของการไล่สายตา จุดแรกของสายจะมองด้านขวาก่อน จึงมักวางภาพไว้ทางขวามือเสมอ ส่วนทางซ้ายมือเป็นตัวหนังสือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
RAJABHAT PHRANAKHON UNIVERSITY

4.3 การจัดภาพและตัวหนังสือควบสองหน้า เป็นที่นิยมในหนังสือสำหรับเด็กสมัยใหม่ เพราะช่วยให้ผู้อ่านใช้สายตาได้เสรีมากขึ้น

4.4 การจัดภาพมิติ โดยประดิษฐ์ภาพให้แยกตัวออกจากหน้าบนของหนังสือด้วยการตัดต่อให้เห็นภาพหนาขึ้น ตัวหนังสือวางบนพื้นราบของหน้าหนังสือ

5. ขนาดหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กของไทยนิยมใช้รูปเล่มขนาดใหญ่ คือ 8 หน้ายก และขนาดกลาง 16 หน้ายก ขนาดหนังสือสำหรับเด็กขึ้นอยู่กับจำนวนคำด้วย หนังสือสำหรับเด็กเล็กจะใช้คำประมาณ 100-500 คำ หนังสือเด็กโต ใช้คำประมาณ 1,000–3,000 คำ

6. วิธีเลือกใช้กระดาษ การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนมากนิยมใช้กระดาษวาดเขียนสีขาวอย่างหนา การใช้กระดาษสีขาวจะสะดวกในการวาดเขียน ระบายสี และเขียนตัวหนังสือ กระดาษควรใช้ด้านเดียว เพราะเวลาระบายสี สีมักจะซึมไปถึงด้านหลัง

7. ขนาดตัวหนังสือหรือตัวอักษรพิมพ์ ขนาดตัวหนังสือมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กมาก เด็กยิ่งเล็กต้องใช้ตัวหนังสือใหญ่ ถ้าเด็กโตใช้ตัวอักษรเล็กลง ลักษณะตัวอักษรควรใช้ตัวดำ ตัวหนา เพื่อให้เหมาะกับสายตาของเด็ก

8. รูปเล่มของหนังสือ หนังสือสำหรับเด็ก ควรมีส่วนต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้

8.1 ใบหุ้มปก (Jacket) คือส่วนที่ทำหน้าที่หุ้มปกหนังสือปกแข็ง บนใบหุ้มปกจะมีภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้แต่งและชื่อผู้เขียนภาพประกอบอยู่ด้วย

8.2 ปกนอก (Cover) อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ บนปกของหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ ข้อความบนปกหน้ามีเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์หรือตราของสำนักพิมพ์

8.3 ใบรองปก (End Papers) จะเป็นหน้าว่าง ใบรองปกมีทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

8.4 ภาพหน้าพิเศษ (Frontispieces) หน้านี้จะมีภาพขนาดใหญ่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง

8.5 หน้าชื่อเรื่อง (Half Title Page) หน้านี้จะมีชื่อหนังสือปรากฏ อยู่เท่านั้น หนังสือบางเล่มจะตัดส่วนนี้ออกไปเพื่อประหยัดกระดาษ

8.6 หน้าปกใน (Tile Page) เป็นหน้าที่สำคัญ เพราะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบ ชื่อชุด ผู้จัดพิมพ์ หรือสำนักพิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ราคา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

8.7 หน้าแสดงลิขสิทธิ์ (Copyright Page) อยู่ด้านหลังของหน้าปกในจะบอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เมื่อใด หนังสือบางเล่มอาจพิมพ์รวมกับหน้าปกใน

8.8 หน้าคำนำ (Preface, Proford, Introduction) จะบอกความมุ่งหมายในการแต่งหนังสือและเนื้อเรื่องของหนังสือ หรือเป็นการกล่าวคำขอบคุณของผู้เขียน หรือสำนักพิมพ์ต่อผู้ที่ช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือ

8.9 หน้าคำอุทิศ (Dedication) เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

8.10 หน้าสารบัญ (Content) มีไว้เพื่อให้เด็กได้เลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ

8.11 เนื้อเรื่อง (Text) หน้าแรกของหนังสือจะเป็นหน้าขวามือ

8.12 อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์เฉพาะควรอธิบายคำศัพท์เรียงลำดับตัวอักษรไว้ด้วย เพื่อช่วยให้เด็กอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจดียิ่งขึ้น

8.13 หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่มีแบบฝึกหัดช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น อาจอยู่ท้ายบทแต่ละบทหรือท้ายเล่มก็ได้

8.14 หน้าบรรณานุกรม (Bibliography) สำหรับหนังสือตำราวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสืออ้างอิง อาจอยู่ตอนท้ายของหนังสือ

8.15 หน้าดัชนี (Index) สำหรับหนังสือวรรณคดีและหนังสืออ้างอิงจะอยู่ตอนท้ายเล่ม

8.16 หน้าภาคผนวก (Appendix) หน้านี้อาจจะรวมเรื่องที่น่าสนใจไว้ เช่น ประวัติของบุคคลสำคัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

6.8 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

งามนิจ คำปลิว (2529 : 13-14 อ้างถึงใน หงส์สา ดวงจันทร์โชติ, 2548 : 42-43) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านว่า

1. ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่

2. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ทฤษฎี หลักการ เนื้อหา หรือกิจกรรมต่างๆได้ดีขึ้น เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง

3. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เรียนกับความต้องการของตนเอง ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิดกระจ่าง และเป็นระเบียบขึ้น

4. ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่พึงประสงค์

5. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

6. ช่วยขยายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ผู้เรียนให้กว้างขวางมากขึ้น

7. ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

8. ช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนได้บรรลุจุดหมาย

10. ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบแตกต่างกัน

11. เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้สอน สอนได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสบการณ์

12. ช่วยให้นักเรียนมีสมรรถภาพในการอ่านสูงขึ้น

13. ช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางภาษา

14. ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

15. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

16. ช่วยให้นักเรียนมีนิสันรักการค้นคว้าหาความรู้

17. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น

18. ช่วยส่งเสริมจินตนาการของนักเรียน

อภิวรรณ วีระสมิทธิ์ (2544 : 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กเพิ่มเติม ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาด รอบรู้ มีเชาวน์ปัญญาไหวพริบดี

2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ดีขึ้น

3. หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกว้าเหว่มีปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนช่วยในด้านการสอนของครู ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างทักษะทางการอ่านได้เป็นอย่างดี

6.9 การหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การหาประสิทธิภาพ

เผชิญ กิจระการ (2545 : 46-51)กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนใด ๆ มีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์(Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ต้องทำควบคู่กันไป จึงจะมั่นใจได้ว่า สื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ ดังรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็น การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Use ability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

$$CVR = \frac{\frac{2N_e}{N} - 1}{}$$

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เมื่อ CVR แทน ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)

N_e แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of Panelists Who Had Agreement)

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด(Total Number of Panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่

3.50 – 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่ปรากฏในตาราง ตามจำนวนของผู้เชี่ยวชาญจึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

ตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอน จำนวน 5 คน แต่ละคน คำนวณค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ 4.15, 3.89, 4.67, 4.32 และ 4.75

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พบว่า ได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ทุกคน N_e จึงมีค่าเท่ากับ 5 ด้วย ผลการแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$CVR = \frac{2N_e}{N} - 1$$

$$= \frac{2 \times 5}{5} - 1$$

$$= 2 - 1$$

$$= 1.00$$

แสดงว่า เครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเชิงเหตุผล จึงนำไปใช้ได้ (เพราะเป็นค่าที่สูงกว่าค่าการยอมรับขั้นต่ำในตาราง)

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach)

วิธีการนี้ จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่ จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียนหรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น E_1 / E_2 = 80/80, E_1 / E_2 = 85/85, E_1 / E_2 = 90/90 เป็นต้น

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง E_1 / E_2= 80/80 ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผู้เรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนการหาค่า E_1และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อย ทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนผู้เรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผู้เรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้นได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 เช่น มีผู้เรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของผู้เรียนทั้งหมด คือ 32 คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่ผู้เรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest)โดยเทียบกับคะแนนที่ทำได้ก่อนเรียน (Pretest) ยกตัวอย่าง ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) ดังนี้ สมมุติผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แสดงว่า แตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้าผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน(Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่า ความแตกต่างของ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ

$85 - 10 = 75$ ดังนั้น ค่าของ $E_2 = (75/90) \times 100 = 83.33$ % ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง ผู้เรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้าผู้เรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนผู้เรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า สื่อไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่า จุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่า เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อนั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เมื่อคำนวณแล้ว ค่าที่ถือได้ว่าใช้ได้ คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีการสอน จะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ E_1และ E_2เป็นตัวเลขตัวแรกและตัวหลังตามลำดับ ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ 100 มากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการรับรองประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน ส่วนแนวคิดในการหาประสิทธิภาพที่ควรคำนึง มีดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ต้องมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจนและสามารถวัดได้

2. เนื้อหาของบทเรียนที่สร้างขึ้น ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนการสอน

3. แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบ ต้องมีการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการสอนที่ได้วิเคราะห์ไว้ ส่วนความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบควรมีการวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนในแต่ละข้อคำถาม

4. จำนวนแบบฝึกหัดต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ ต้องมีแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของการสอน จำนวนแบบฝึกหัดและ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี RAJABHAT RAJAPRUEK UNIVERSITY

ข้อคำถามในแบบทดสอบไม่ควรน้อยกว่าจำนวนวัตถุประสงค์

จะเห็นได้ว่า การคำนวณหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนนี้ เป็นผลรวมของการหาคุณภาพ (Quality)ทั้งเชิงปริมาณที่แสดงเป็นตัวเลข (Quantitative)และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่แสดงเป็นภาษาที่เข้าใจ ดังนั้นประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนในที่นี้จึงเป็นองค์รวมของประสิทธิภาพ (Efficiency) ในความหมายของการทำในสิ่งที่ถูก (Do the Thing Right) นั้นหมายถึง การเรียนอย่างถูกต้องตามกระบวนการของการเรียนด้วย CAI และการมีประสิทธิผล (Effectiveness) ในความหมายของการทำสิ่งที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น (Get the Right Thing Done) นั้นหมายถึง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ถูกต้องถึงระดับเกณฑ์ที่คาดหวัง ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะนำไปสู่การมีคุณภาพ ซึ่งมักนิยมเรียกรวมกันเป็นที่เข้าใจสั้น ๆ ว่า ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน

การหาดัชนีประสิทธิผล

กรมวิชาการ (2545 ก : 83) กล่าวว่า การหาดัชนีประสิทธิผลของสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์คะแนน ใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน} - \text{ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน}}{\text{ร้อยละของคะแนนเต็มหลังเรียน} - \text{ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยก่อน}}$$

สำหรับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่า สื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิผล ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ได้จริง คือ มีค่าตั้งแต่ .50

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คาวแลนด์ (เผชิญ กิจระการ. 2542 : 2; อ้างอิงมาจาก Kowland. 1949) ได้กล่าวถึง ดัชนีประสิทธิผล(The Effectiveness Index) ไว้ว่า เมื่อมีการประเมินสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมา เรามักจะดูถึงประสิทธิผลทางด้านการสอนและการประเมินสื่อนั้น ๆ ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียน และคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือ เป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลของความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียนได้คะแนน 18 % การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 67 % และ กลุ่มที่ 2 การทดสอบ

ก่อนเรียนได้คะแนน 27 % การทดสอบหลังเรียนได้คะแนน 74 % ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบหลังเรียน ระหว่างทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดขึ้นเพราะตัวแปรการทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้งสองกรณีนั้นมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุดของแต่กรณี

ดัชนีประสิทธิผลคำนวณได้จากการหาค่าความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนพื้นฐาน (คะแนนการทดสอบก่อนเรียน) และ คะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อหรือการสอน ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียน}}{\text{(จำนวนผู้เรียนทั้งหมด)(คะแนนเต็ม)} - \text{ผลรวมคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนก่อน}}$$

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดว่า ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อเจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ นำผู้เรียนเข้ารับการทดลองเสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าไร นำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และ การทดสอบหลังเรียนปรากฏว่าผู้เรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 0 และ การทดสอบหลังเรียนผู้เรียนทำได้สูงสุด คือ เต็ม 100 จะมีค่าเป็น 1.00 และ ในทางตรงกันข้าม ถ้าคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็น ลบ เช่น P1 = 73 % P2 = 45 % ค่า E.I. = -0.38 ในสภาพของการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาดัดแปลงเพื่ออ้างอิงเกณฑ์ด้วยค่าของเกณฑ์สูงสุดที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สามารถเป็นไปได้ ซึ่งในกรณีประสิทธิผล อาจจะมีค่าได้ถึง 1.00 ดัชนีประสิทธิผล สามารถใช้ได้กับข้อมูลมาตราส่วนด้วยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินระหว่างการทดลองใช้สื่อ 2 ชนิด ผลการประเมินก่อนใช้ คือ 2.99 และ การประเมินหลังใช้ คือ 3.51 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 86 คน ในกลุ่มทดลองที่ 1 และ ในกลุ่มทดลองที่ 2 การประเมินก่อนการใช้สื่อ คือ 1.64 และ การประเมินหลังการใช้สื่อ คือ 2.21 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขึ้นไป ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างการประเมินก่อนการใช้สื่อ (การทดสอบก่อนเรียน) และ การประเมินหลังการใช้สื่อ (คะแนนทดสอบหลังเรียน) คือ 0.52 สำหรับกลุ่มทดลองที่ 1 และ 0.57 สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของคะแนนระหว่าง 2 กลุ่ม มีเพียงเล็กน้อย การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน สามารถใช้ E.I. ในการคำนวณได้ โดยในตอนแรกจะเปลี่ยนแปลงเป็นค่าร้อยละ และ ค่าของคะแนนที่เป็นไปได้ทั้งหมด The Pre-test, Post – test Control Group Design เป็นรูปแบบของการวิจัยที่มีกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รูปแบบนี้ไม่สามารถควบคุมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเที่ยงตรงภายในของการวิจัย (Interval Validity)ได้ ดังนั้นจึงมีการเพิ่มกลุ่มควบคุม และ คัดเลือกบุคคลเข้ากลุ่มควบคุม และ การคัดเลือกกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการสุ่ม ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

กลุ่มทดลอง ⟶ Pre – test (P_1) ⟶ ทดลอง ⟶ Post – test (P_2)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม

กลุ่มควบคุม ⟶ Pre – test (P_1) ⟶ ทดลอง (P_2)

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม จึงอนุมานได้ว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนจะมีค่าไม่แตกต่างกัน ดังนั้น วิธีหาค่าดัชนีประสิทธิผลจึงไม่นำค่า Pre – test เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกระทำได้ดังสูตรต่อไปนี้

$$E.I. = \frac{P_1 \text{ (กลุ่มทดลอง)} - P_2 \text{ (กลุ่มควบคุม)}}{100\% - P_2 \text{ (กลุ่มควบคุม)}}$$

The Delayed Post – test Design เป็นรูปแบบการวิจัยที่ทดสอบหลังเรียนนั้น คือ ใช้การทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ โดยเว้นช่วงระยะเวลาในการทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

Immediate

กลุ่มทดลอง ⟶ Pre – test ⟶ ทดลอง ⟶ Post – test ⟶ Delayed Post – test

(P_1) (P_2) (P_2)

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่ม

~~กลุ่มทดลอง ⟶ Pre – test ⟶ Post – test ⟶ Delayed Post – test~~

(P_1) (P_2) (P_2)

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลเป็นการหาประสิทธิผลของสื่อหรือนวัตกรรมหลังเรียน ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าหรือมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการใช้สื่อมากน้อยเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการใช้สื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

สายสมร สุขะจิระ (2543 : 56-57) ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนากิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ เพื่อประกอบการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตมัธยม และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นสมาชิกชุมนุมวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่เหมาะสมจะใช้ประกอบการสอนชุมนุมคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1คือ กิจกรรมเกม และกิจกรรมปริศนาคณิตศาสตร์

อดิศร ดวงศรี (2540 : 78-79) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบ

สร้างสรรค์ความรู้พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ .01

นิทัศน์ จิตใจ (254180-81) ได้ศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การปฏิรูปการศึกษาไม่เอื้อต่อการเรียนการสอนพื้นฐานของผู้เรียนแตกต่างกันมาก และบุคคลในท้องถิ่นไม่พร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทในการจดการเรียนการสอน ครูขาดแหล่งค้นคว้าความรู้ และเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ยังไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการะบวนการเรียนการสอนคือ การพัฒนาครูผู้สอน ครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่หา และให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

อนงค์ อึ้งตระกูล (2542: 86) ได้ศึกษาการประเมินผลรายวิชาบัญชี บริการผลการศึกษา พบว่า นักเรียนทุกคนมีความก้าวหน้าทางการเรียนผ่านเกณฑ์ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลางทั้งในด้านทักษะการปฏิบัติ พฤติกรรมนักเรียน พฤติกรรมจิตพิสัย ส่วนในด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินวิธีนี้อยู่ในระดับมาก

ปาริชาติสุคนธ์พานิช (2545 : 96) ได้ศึกษาเรื่องแฮรี่พอตเตอร์ : วรรณกรรมเพื่อพัฒนานิสัยการอ่านโดยศึกษาจากเอกสารได้แก่วรรณกรรมแฮรีพอตเตอร์เล่มที่ 1-4 และจดหมายจากผู้อ่านจำนวน 601 ฉบับผลการวิจัยพบว่าวรรณกรรมแฮรีพอตเตอร์ทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนนิสัยรักการอ่านของตัวเองจากเดิมไม่ชอบอ่านหนังสือหลายเป็นคนชอบอ่านหนังสือและยังมีผลให้เกิดความต้องการอ่านหนังสือประเภทนี้อีกนอกจากนี้ผู้อ่านส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ดีต่อวรรณกรรมแฮรี่พอตเตอร์ในด้านนิสัยรักการอ่านประโยชน์ของการอ่านความคุ้มค่าคุณค่าของหนังสือคุณภาพหนังสือแก่นเรื่องตัวละครฉากผู้แต่งและผู้แปลด้วย

อรพันธ์ หินชุย (2546 : 83-86) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนการดำเนินการจัดกิจกรรมห้องสมุดเชิงรุกกิจกรรมเสียงตามสายและการจัดกิจกรรมการเล่านิทานนักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้นเห็นความสำคัญของการอ่านและมีการพยายามพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่องมีความกระตือรือร้นในการอ่านและมีความสุขในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากขึ้นนอกจากนี้นักเรียนยังได้ร่วมกิจกรรมการเล่านิทานซึ่งทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความบันเทิงจากการที่ครูและนักเรียนได้ร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องนักเรียนมีการพัฒนาการอ่านของตนเองมากขึ้นและส่งผลให้การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านประสบผลสำเร็จ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
PANSUNANDHA RAJABHAT UNIVERSITY

ศิริยศ คารวะบัญชา (2547 : 74-76) ได้ศึกษาการพัฒนาดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ชั้น ป.5 และ ป.6 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3 กิจกรรม คือ โครงการวางทุกงานอ่านทุกคนโครงการนำเสนอโครงการยอดนักอ่านมีกระบวนการดำเนินที่เป็นรูปธรรมสามารถกระตุ้นจูงใจส่งเสริมและฝึกฝนนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะครูได้รับพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนการอ่านจนเกิดนิสัยรักการอ่านและครูเป็นตาจักรสำคัญยิ่งที่จะเป็นผู้เร่งปฏิกิริยาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน 25 อาจารย์ทุกคนเป็นแกนที่จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

สุเทพ สื่อกลาง (2547 : 83 - 84) ได้ทำการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนพบว่าจากการจัดกิจกรรม 5 กิจกรรมคือกิจกรรมเสียงตามสายกิจกรรยอดนักอ่านกิจกรรมการโต้วาทีกิจกรรมแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือกิจกรรมหนังสือยืมเรียนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 100 เปอร์เซ็นต์มีความรู้คาวามสามารถในการอ่านอ่านคล่องรู้จักคำรู้จักความหมายของคำเข้าใจประโยคเป็นอย่างดีเนื่องจากนักเรียนได้ฝึกอ่านบ่อย ๆ

ปราณี นาคมทอง (2548 : 77 – 80) ได้ศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยการเล่านิทานสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบในปี 2548 ที่อาศัยอยู่บ้านโคกประสิทธิกิ่งอำเภอม่องชัยจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่าเด็กที่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยการเล่านิทานมีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงนิสัยรักการอ่านในขณะฟังนิทานแต่ละเรื่องโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในขณะฟังนิทานเป็นรายด้ายได้แก่ด้านการเตรียมตัวฟังนิทานพบว่าเด็กอยากรู้หรือสนทนาเกี่ยวกับนิทานและพร้อมที่จะฟังมากที่สุดรองลงมาคือเด็กนั่งฟังอย่างเรียนร้อยและดูผ่อนคลายเป็นธรรมชาติด้านขณะนั่งฟังนิทานพบว่าเด็กมีความกระตือรือร้นในการฟังมากที่สุดการเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัยก่อนเรียนหรือเด็กที่มีอายุระหว่าง3 – 5 ขวบเป็นอย่างมากหนังสือการอ่านมีหลากหลายเหมาะสมตามอายุกับความต้องการความสนใจของผู้เรียนกิจกรรมเน้นการให้รางวัลโดยเฉพาะคำชมสิ่งของต่าง ๆ จัดกิจกรรมได้สนุกสนานกิจกรรมหลากหลาย

มังกร วงศ์บุตร (2547 : 60-66) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนบ้านหว้าเฒ่าอำเภอบ้านเขว้าจังหวัดชัยภูมิพบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คนมีพัฒนาการอ่านโดยวัดจากความสามารถที่ปรากฏของนักเรียนโดยการแสดงออกหรือปฏิบัติกิจกรรมใน 4 กิจกรรมคือกิจกรรมการเล่านิทานกิจกรรมยอดนักอ่านกิจกรรมป้ายนิเทศและกิจกรรมแข่งขันวิชาการหนังสือซึ่งในกิจกรรม4 กิจกรรมนี้ได้ยึดแนวทางการของพัฒนาการอ่าน 4 ขั้นตอนตามแนวคิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
MAHASARAKHAM RAJABHAT UNIVERSITY

ของเกรย์ (Grey. 1948: 5 ; อ้างใน อารมณ์ พรมวัฒน์พันธ์. 2541 : 21-22) ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักคำการเข้าใจความหมายของคำวลีและประโยคการมีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่านและการบูรณาการซึ่งผลของการพัฒนาวัดจากความสามรถตามขั้นตอนการอ่าน 4 ประการดังกล่าว พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คนมีความรู้และความสามารถตามขั้นตอนดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 100 ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอ่านออกอ่านคล่องจนมีนิสัยรักการอ่าน

สุภาวดี นรชาญ (2554 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง My School กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดเหนือ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 34 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 17 SD เท่ากับ 1.32

พรหมลิขิต เสนาโนฤทธิ์ (2553: 87) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองจานบุลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 คน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านจำนวน 5 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองจานบุลาน มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6932 หรือร้อยละ 69.32 ซึ่งแสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ หนังสือส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ ทั้ง 5 เล่มนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.32

ปานทิพย์ เที่ยงธรรม (2553: 80)ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน วิชาภาษาอังกฤษหลักสูตรท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนสว่างอำเภอเพ็ญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน วิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คณาภรณ์ นาคเสน (2555 :95) การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านวิชาภาษาอังกฤษชุด Tales For Fun เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำพุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 พบว่าประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านวิชาภาษาอังกฤษชุด Tales For Fun มีค่าสูงกว่าเกณฑ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

75/75 ที่ตั้งไว้คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ.01 จริงและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านวิชาภาษาอังกฤษ ชุด Tales For Fun ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก

ปัญญาวิชญ์ พัฒนาศูนย์ (2555 :70) ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนมีองค์ประกอบคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการส่งเสริมการอ่าน 2) เป้าหมายการพัฒนา 3) หลักสูตรการพัฒนา ได้แก่ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่าน การผลิตและเลือกใช้สื่อส่งเสริมการอ่าน การจัดกิจกรรม/โครงการส่งเสริมการอ่าน การจัดแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่าน การสร้างแรงจูงใจและการแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่าน และการประเมินผลการอ่าน 4) วิธีการพัฒนาได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศภายใน 5)การดำเนินการพัฒนาได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศภายในโดยผู้บริหารสถานศึกษา 6) การประเมินผลการพัฒนาครู ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจของครู และประเมินผลสัมฤทธิ์การอ่านของนักเรียน ที่ได้รับการส่งเสริมจากครูที่ผ่านการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน

สุวิทย์ วงษาไช (2555 : 89) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่า ได้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 6 ปัจจัย 14 กิจกรรม 7 โครงการ โดยมีรายละเอียดของโครงการในแต่ละปัจจัย ได้แก่ 1)ปัจจัยการจูงใจในการปฏิบัติงาน มี โครงการ คือ โครงการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 2) ปัจจัยความมีประสิทธิผลของโรงเรียน มี 2 โครงการคือ โครงการพัฒนาห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ 3) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) ปัจจัยการพัฒนานวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี มี 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนานวัตกรรมและการเรียนรู้ 5) ปัจจัยการจัดการความรู้และสารสนเทศในโรงเรียน มี 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในการปฏิบัติงาน 6) ปัจจัยการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนมี 1 โครงการ คือ โครงการพัฒนาครูและบุคลากรมืออาชีพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไมเออร์ (Myers. 1989 : 105) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียนเกรด 9 ที่ได้รับการสอนวิชาฟิสิกส์ด้วยแนวคิดวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-สังคมกับนักเรียนที่ได้รับการสอนจากตำราพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย STS มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แมคคินนู (Mackinnu. 1992 :122) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-สังคมกับการเรียนตามแบบเรียนจากการสอนของครูผลการวิจัย พบว่าด้านมโนมติของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-สังคมกับการเรียนตามแบบเรียนไม่แตกต่างกันแต่สูงกว่าในด้านกระบวนการการประยุกต์ ความคิดสร้างสรรค์และด้านเจตคติในเชิงบวก

เวย์ (Vey. 1993 : 143) ได้วิจัยเรื่อง จุดประสงค์ของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาใน Newfoundland และ Labrador ตามการรับรู้ และความเกี่ยวข้องของครูวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำรวจการรับรู้และความเกี่ยวข้องของครูวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสังคมในโรงเรียนของ Newfoundland และ Labrador เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 8 ส่วน ได้แก่ ธรรมชาติของหลักสูตรเนื้อหาหลักสูตรเวลาที่ใช้ในการสอน และกลวิธีการสอนบทบาทครู วิถีทางการสอนPreservice and Inservice และข้อมูลส่วนบุคคลผลที่ได้คือ ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าประเด็นปัญหาของ STS ควรจะสอนแยกออกมาจากหลักสูตรต่างหาก และครูทั้งหลายก็เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสนับสนุนใช้หลักสูตรความเกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ได้แก่ ธรรมชาติของจุดประสงค์ของหลักสูตร STS ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยเครื่องมือกลวิธีการประเมินและในการบริการของครูส่วนใหญ่รับรู้ว่าหลักสูตรควรจะมี 2 หน่วยการเรียนและให้ทุกคนเรียน

แบคค์ (Backe. 1994 : 90) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการทดสอบภาคสนาม Constructivist แบบใหม่ โดยอาศัยหลักสูตรวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/สังคมของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ขนาดกลางด้านเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเกรด 7 ในพื้นที่ท้องถิ่นชนบทพบว่ามีความแตกต่างบางอย่างเกิดขึ้นในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในแง่ของรูปแบบหลักสูตร และงานวิจัยดังกล่าวยังพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านเพศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY

รับบา และฮาร์คเนส (Rubba and Harkness. 1995 :204) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาพรวมเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/สังคม โดยนักศึกษาวิทยาลัยในหลักสูตรฟิสิกส์ทั่วไป พบว่า แต่หลักสูตรฟิสิกส์ 001 ก็ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนามากขึ้นในการมีความเข้าใจในปฏิสัมพันธ์ของ STS

โรเบิร์ตสัน (Robertson. 2002 : 1328) ได้ศึกษาการสร้างชุดการ์ตูนเดี่ยวขนาดใหญ่โครงการนี้ศึกษาการ์ตูนตลกในหนังสือพิมพ์และบทบาทของการ์ตูนในฐานะที่เป็นเสียงของมนุษยธรรมที่มีพลังและมีเอกภาพ การ์ตูนเหล่านี้ถูกเปิดเผยออกมาว่าเป็นฉากกั้นที่มีชีวิตของประสบการณ์ของคนอเมริกันซึ่งเติบโตขึ้นและเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนชีวิตตนเอง เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพเกี่ยวกับชีวิตและยุคสมัยของคนเรา ความต้องการจะต้องแสดงออกมาให้เห็น เพื่อนักเขียนการ์ตูนหญิงทั้งหลายในด้านนี้ที่ถูกเพศชายครอบงำแบบดั้งเดิม โครงการนี้จะสิ้นสุดลงด้วยการสร้างชุดการ์ตูนเดี่ยวขนาดใหญ่อันเป็นต้นฉบับเดิม ซึ่งเตรียมไว้ลงในสไตล์หนังสือพิมพ์ชั้นคลาสสิก การ์ตูนจำนวน 112 ภาพ เข้าปกเป็นหนังสือการ์ตูนจัดตามแนวนอนขนาด 7 และ 14 x 12 นิ้ว มีการ์ตูน 2 ตัว ปรากฏเคียงคู่กันในแต่ละหน้าเพียงด้านเดียวจำนวน 56 หน้า ในบทไหว้ครู การ์ตูนวันอาทิตย์การ์ตูนทุกตัวที่ 7 และตัวที่ 8 จะปรากฏเป็นภาพสี

จากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การจัดกิจกรรมชุมชุมเพื่อเสริมหลักสูตรโดยเฉาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งจะเห็นได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และพบปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านต่าง ๆเช่น ด้านครู ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม เป็นต้น แต่ครูส่วนมากเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีความต้องการที่จะปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นครูควรมีการวางแผน และกำหนดแนวทางการดำเนินการศึกษาในการจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อส่งเสริม และพัฒนาทักษะด้านการทำงานของนักเรียนในทุกระดับชั้นเรียน ทั้งในลักษณะการเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์ และการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนากิจกรรมชุมชุมเพื่อเสริมหลักสูตรในการพัฒนากิจกรรมนักเรียนจึงมีความสำคัญ และเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนควรเอาใจใส่ศึกษา และทำความเข้าใจ เพื่อที่จะได้หาทางช่วยเหลือนักเรียนในการปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสังคม และประเทศชาติต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนากิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมชุมนุม) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีดังนี้

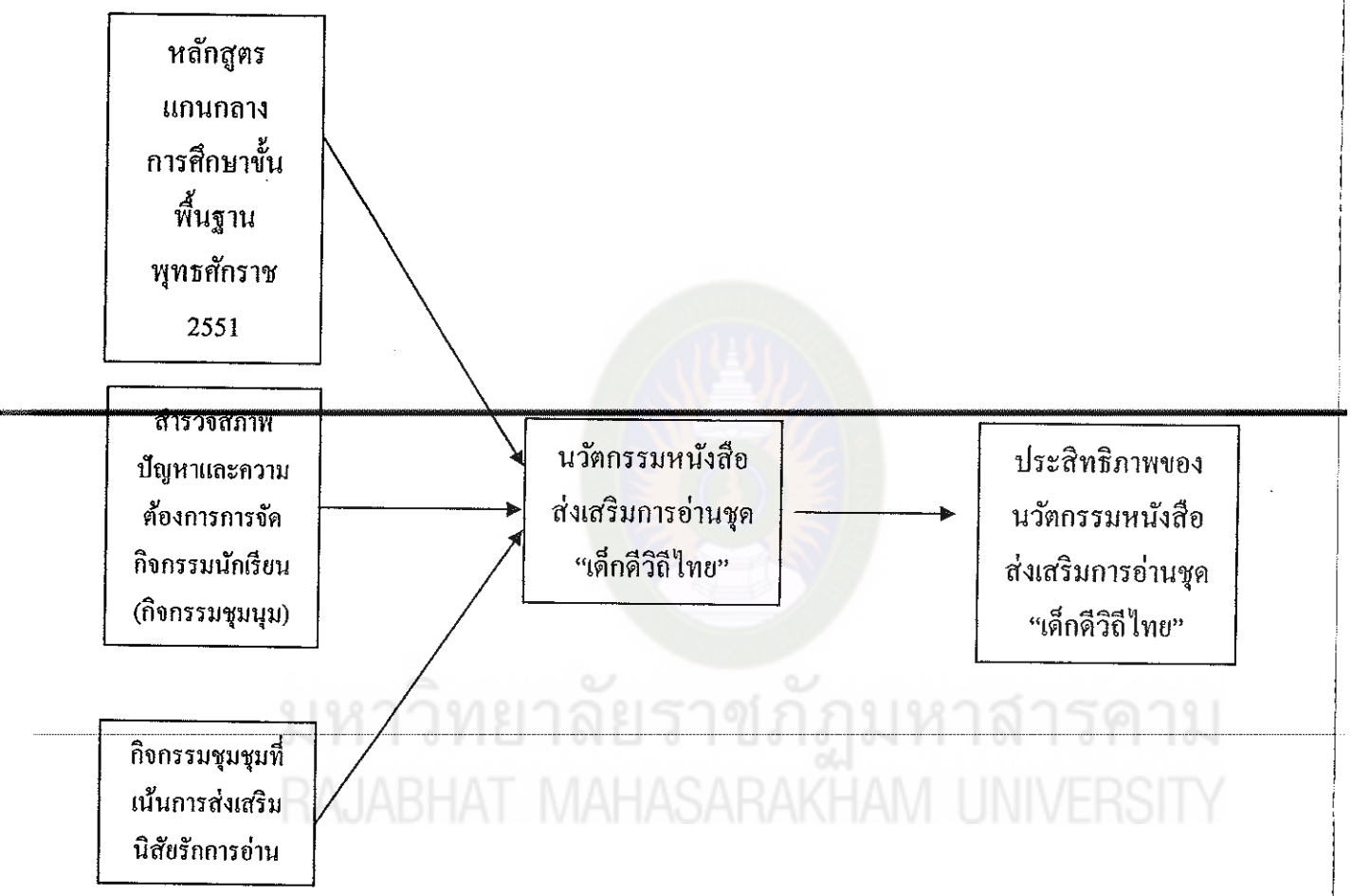

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนากิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด